

Masteroppgave

NTNU
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historie og klassiske fag

Maria A Tarkhova

Homer i den senere historiens lys

Lesinger av Hektors død fra sent 1800-tall
til i dag

Masteroppgave i historie
Trondheim, våren 2012

Innhold

1. Innledning.....	1
1.1 Oppgavetema; undersøkte forskere.....	1
1.2 Iliaden.....	2
1.3 Metode.....	3
2. Richard C. Jebb – 1890-tallet.....	6
2.1 R. Jebb og hans liv.....	6
2.2 Om Hektors tragedie og død i "Homer: An Introduction to the Iliad and the Odyssey".....	7
2.3 Sen viktoriansk tid: verden i R.C. Jebbs tid.....	12
2.4 Sammenligning og konklusjon.....	14
3. Wolf-Hartmut Friedrich – 1950-tallet.....	16
3.1 W.H. Friedrich og hans liv.....	17
3.2 Om Hektors tragedie og død i "Wounding and Death in the Iliad".....	17
3.3 Verden etter Den Andre Verdenskrig.....	22
3.4 Sammenligning og konklusjon.....	23
4. James M. Redfield – 1970-tallet.....	27
4.1 J.M. Redfield og hans liv.....	28
4.2 Om Hektors tragedie og død i "Nature and Culture in the Iliad".....	28
4.3 Verden i J.M. Redfields tid – krigen i Vietnam.....	34
4.4 Sammenligning og konklusjon.....	36
5. Jean-Pierre Vernant – 1990-tallet.....	39
5.1 J.-P. Vernant og hans liv.....	40
5.2 Om Hektors tragedie og død i "A 'Beautiful Death' and the Disfigured Corpse in Homeric Epic".....	40
5.3 Verden i J.-P. Vernants tid – etter den Kalde Krigen.....	44
5.4 Sammendrag og konklusjon.....	47
6. Konklusjon.....	49
6.1 De fire forskerne og synet på Hektor og hans død.....	50
6.2 Utvikling av det moderne samfunn og lesningen av Iliaden.....	51
6.3 Avslutning.....	53
7. Bibliografi.....	53
Bøker og artikler.....	53
Web sider.....	54

1. Innledning

Det homeriske episke diktverket Iliaden har gjennom alle tider vekket stor interesse, og det har dannets mange måter å tolke det på. Et interessant tema er hvordan dette klassiske verket har blitt analysert i det siste århundre, som er en tid av store politiske og teknologiske forandringer, og meningen med dette arbeidet er å vise til forandringer i analysen av Iliaden i samsvar med utviklingen i samfunnet, historiske hendelser og ikke minst livshistoriene og bakgrunnen til noen utvalgte forskere. I dette arbeidet blir det gjort forsøk på å vise til påvirkningen utviklingene hadde for analysen av Iliaden og vise til trekk i analysen av en spesiell tematikk (Hektors situasjon) og situasjonen i verden i den aktuelle tidsperioden for hver analyse. I tillegg skal det vises til hvordan analysene forandret seg i det siste århundre sammenlignet med tidligere analyser og forskjellene mellom de analysene og tidligere analysemetoder. Det må understrekes at Iliaden er et verk med mange forskjellige handlingslinjer og et vidt spekter av hendelser. Dette gjør det umulig å analysere hele Iliaden innom rammen for en masteroppgave, og det er derfor som bare Hektors tragedie og død blir analysert i denne oppgaven.

1.1 Oppgavetema; undersøkte forskere

Fokuset skal ligge på å finne ut, hva som var viktig for forskere i sen viktoriansk tid (dvs. på sent 1800-tall, eksemplifisert ved Richard Jebb), hva som tiltrakk oppmerksomheten etter den andre verdenskrig (gjennom eksemplet Wolf-Hartmut Friedrich, 1956) og i senere tid (eksemplene James Redfield, 1975 og Jean-Pierre Vernant, 1991) og hvordan de tilpasset sitt eget synspunkt om verden til analysene av Iliaden og hvordan de så Hektors tragedie, hva de mente var viktig for Hektor og hva de mente påvirket Hektors tragiske skjebne. I løpet av litt over hundre år har samfunnet forandret seg drastisk, levemåten er blitt forandret, vitenskapen har utviklet seg likesom menneskenes oppfatning av verden. Synet på Hektors tragedie kan tenkes å gjenspeile de forandringene på forskjellige måter. Spesielt interessant i denne sammenhengen er formingen og utviklingen av menneskerettighetslover og måten de kan ha påvirket analysen på, og om den teknologiske utviklingen har gjort det samme.

Sir Richard Claverhouse Jebb (1841-1905) var en politiker og forsker innenfor klassiske studier fra slutten av 1800-tallet. Han kom fra en familie av advokater og dommere, og familien hans var sterkt engasjert i samfunnsarbeid. Jebb selv var både en politisk

representant for Cambridge, en underviser i forskjellige klassiske fag ved forskjellige universiteter og forfatteren av flere bøker om klassisk litteratur¹. Hans innblikk i Hektors rolle i tolkningen av Iliaden viste nye muligheter i forskningen på Iliaden.

Den neste forskeren som blir presentert i dette arbeidet er Wolf-Hartmut Friedrich (1907-2000), forsker innenfor klassiske fag og filologi. Han var født i Tyskland, i Frankfurt og før den andre verdenskrig måtte han bli medlem i NSDAP av profesjonelle grunner. Han ble også sendt i krigen og var tatt i fange i 1944 ved Toulouse. Etter krigen kom han tilbake til Tyskland og viet livet sitt til vitenskapen og til forelesninger, som var svært inspirerende for etterkrigs generasjonen. Etter at Friedrich pensjonerte seg som underviser, viet han seg til skriving av forskjellige vitenskapelige bøker, med klassisk litteratur som emne.² Hans inntrykk fra den andre verdenskrig er viktige for hans syn på Iliaden.

En annen forsker som opplevde krigen og dens påvirkning på samfunnet var James M. Redfield (1935-). Faren hans var professor i antropologi ved University of Chicago og han fortsatte selv tradisjonen av antropologisk forskning av Iliaden, og han la vekt på Hektors rolle i Iliaden og den rollen som han spiller i samfunnet beskrevet av Homer. J. Redfield var opplært ved både University of Chicago og Oxford og underviste ved University of Chicago.³

Til slutt blir det vist til synet på Iliaden presentert av Jean-Pierre Vernant (1914-2007). Vernant er en fransk historiker og antropolog som var interessert i klassiske myter og klassiske skrifter. Han deltok også i den andre verdenskrig, som medlem av den franske motstandsbevegelsen. Han fikk mange utmerkelser for både deltagelse i krigen og sitt vitenskapelige arbeid. Vernant underviste antropologi ved forskjellige universiteter, bl.a. Oxford, University of Chicago og mange flere. I tillegg var Vernant forfatter av flere vitenskapelige bøker med klassiske litterære verk som tema⁴. Hans syn på Hektor og begrepet av en "vakker død" viser et antropologisk innblikk i Homers diktning og Hektors rolle og betydning.

1.2 Iliaden

Iliaden handler om de siste ukene i beleiringen av Troja. Hovedhandlingen dreier seg rundt Akillevs vrede; Akillevs blir fornærmet av Agamemnon og bestemmer seg for å avstå fra

---

¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Claverhouse_Jebb

² http://de.wikipedia.org/wiki/Wolf-Hartmut_Friedrich

³ http://en.wikipedia.org/wiki/James_M._Redfield

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Pierre_Vernant

krigen. Det gjør at Hektor og trojanerne fortsetter kampen mot grekere, der Ajax spiller hovedrollen, mens Akillevs ikke deltar i kampene. Flere guder er involvert på begge sidene og spiller en viktig rolle i krigens forløp. Mer enn halvparten av Iliaden dreier seg om Agamemnons, Odyssevs og de andre heltenes forsøk på å få Akillevs tilbake til kampene, siden de uten ham taper mot trojanerne. Til slutt sender Akillevs sin venn Patroklos på et oppdrag og det ender opp med at Patroklos låner rustningen til Akillevs, blir forvekslet med Akillevs av Hektor og blir drept. Ønsket om å hevne vennen sin får Akillevs til å komme tilbake til kampene og han sverger hevn mot Hektor. I sang 22 fortelles det så om drapet på Hektor og om hvordan Akillevs hevn fullfylles. Deretter tar Akillevs kroppen til fienden sin tilbake til leieren sin, og han lemlester kroppen hans. Faren til Hektor, Trojas konge Priamos, henter Hektors kropp tilbake fra Akillevs med hjelp av gudene, og i den siste sangen fortelles det om Hektors begravelse.

1.3 Metode

Hektors tragedie og død er hovedpunktet for denne analysen, først og fremst hendelsene i sang 22, der det fortelles om Hektors død, og delvis sang 24, om Hektors utløsning; de er to sangene som har størst betydning for analysen av Hektors tragedie. Men siden de forskjellige forskerne har lagt vekt også på andre hendelser i Iliaden for å beskrive tragedien til Hektor og vise til grunner for hans død, er det vanskelig å avgrense de delene som er vesentlige for denne analysen til de som allerede er blitt nevnt; derfor kommer også andre deler av Iliaden til å bli brukt i analysen.

Oppgaven er å se på hvordan synet på døden og tragedien til den trojanske helten lot seg påvirke av tiden til den moderne forskeren. Tanken om likhet mellom Hektor og moderne krigere dukket ofte opp og fikk forskere til å forandre utgangspunktet for Hektors tragedie i sine analyser. Det siste århundre har blitt sterkt påvirket av to verdenskriger, den kalde krigen og andre kriger (som for eksempel krigen i Vietnam). Det er derfor et spørsmål om paralleller kan trekkes og om det blir gjort et forsøk på å forklare heltens tragedie ut ifra erfaringene fra moderne krig. Det er synet på krigene som ble dannet i et siste århundre som det skal vises til i dette arbeidet for å forklare synet på Iliaden og dens helter.

Forandringer av synet på de avdøde skal også diskuteres i noen tilfeller, siden dette synet også har forandret seg i det siste århundre. Dette kan tenkes å være med på å forandre

synet på Hektors død, hans tragedie og ikke minst nødvendigheten av en begravelse og betydningen som kroppen til den avdøde helten hadde.

Boka ”Reading Sulpicia” av Mathilde Skoie⁵ har vært en stor inspirasjon for dette arbeidet. I boka si viser Skoie hvordan diktene til Sulpicia (Sulpicia var en romersk kvinne, som antagelig levde under keiser Augustus og skrev romantiske dikt. Diktene hennes er ofte blitt tilskrevet mer kjente mannlige romerske poeter, for eksempel Tibull) er blitt analysert i forskjellige tidsperioder og hvordan de forskjellige periodene har bestemt retningen som analysene har tatt. Det som kjennetegner undersøkelser som den til Skoie, er forsøk på å finne en gjenspeiling av epoken i en hver litterær eller historisk analyse, og utgangspunktet er at det er vanskelig å frigjøre seg fra den tidsperioden som man skriver i. Meningen med denne oppgaven er å lage en analyse av Iliaden oppbygd på samme måte og som kan vise til påvirkning av forskjellige hendelser i samfunnet og tidsånden i de forskjellige periodene på analysen av de klassiske verkene, i dette tilfelle Iliaden.

Det finnes mange teorier og analyser om Iliaden, så det var viktig å avgrense kildene for dette arbeidet for å vise utviklingen i forskning av Iliaden på en muligst klar måte. Allerede i den første fasen av mitt arbeid var det mulig å si at de forskjellige bøkene og artiklene viste en forandring, som kan tenkes å være betinget av forandringene i samfunnet og verdenspolitikken. Når kildeomfanget var avgrenset ble det betydelig enklere å vise til kontinuitet av forståelsen for Hektors rolle og tragedie i perspektiv av både forskernes liv og historiske hendelser.

I løpet av arbeidet mitt viste det seg at forfattere levde samtidig og kunne ha opplevd samme historiske hendelser, men siden de skrev analysene sine i forskjellige perioder ble produktene deres forskjellige. Derfor var det viktig å vise til teoriens suksessjon og utvikling fra en periode til den neste. For å finne ut om forandringer av synet på heltens død i Iliaden som følge av historiske hendelser var sammenligning et viktig verktøy. Også synet på døden og de avdøde i forskjellige periodene er vesentlig for å forstå forandring av synet på Hektors død. Det er viktig å se på de analysene i en historisk kontekst, slik som Skoie viste i boka si, der analyser og meninger rundt et gitt litterært stykke var organisert fra de tidligste til de moderne for å gi inntrykk av en utvikling og en forandring i synet på Iliaden (eller Sulpicias dikt, i Skoies tilfelle). Det samme gjelder også for dette arbeidet, selv det noen ganger viste seg å være vanskeligere å klargjøre en slik kontinuitet - grunnen er at noen ganger overlappet

---

⁵ Mathilde Skoie, *Reading Sulpicia*, New York, 2002

de forskjellige studiene hverandre; de senere studier delte syn på Iliaden med tidligere studier, både på grunn av forskernes alder da de skrev analysen (som er for eksempel tilfellet med Vernant, som ga ut sin analyse av heltenes død i Iliaden på 2000 tallet, men som viser sterk tilknytning til, og det samme synet som tidligere forskere).

Neste steg i dette arbeidet er å vise hvordan forandringer i samfunnet og politikken i en aktuell periode påvirket analysen av Iliaden og har ført til en forandring av synet på Hektors rolle og hans tragedie. Forandringen av synet på Hektor og Iliaden kommer klarere fram etter en analyse sees i lyset av viktige hendelser, som forskerne opplevde og situasjonen i verden i perioden da teoriene om Iliaden dukket opp. Dette arbeidet skal vise forandringer av dette synet og prøve å forklare og begrunne denne forandringen med situasjonen i en gitt periode og ikke minst vise til utvikling av teoriene om Hektor i det siste århundre.

2. Richard C. Jebb – 1890-tallet

Richard Jebb er en av de mest betydningsfulle klassiske historikerne i det 19 århundre. Hans introduksjon til Iliaden og Odysseen⁶ var over en lang periode en av de grunnleggende studiene av Homers verk. Jebb la mye vekt på skildring og forklaring av tidligere analyser og syn på Iliaden. Samtidig prøvde han å vise til karakteristiske trekk i homerisk poesi og vise hvordan de diktene kunne gjenspeile livet i det klassiske Hellas. Han kommenterte også påvirkningen diktene hadde på den antikke verden og ikke minst på den moderne verden. Hans ønske med sin produksjon var å vise til den dobbeltsidige interessen til Homers verk, her snakker Jebb mest om poetisk og historisk interesse hos sine samtidige forskere.

2.1 R. Jebb og hans liv

Det som kan sies om Richard Jebb selv er følgende; han var født i Skottland i 1841. Både faren hans og bestefaren hans var jurister, og hans søster var grunnleggeren av ”Home Arts and Industries Association”, og niesen hans, Eglantyne Jebb var sterkt engasjert i barnas rettigheter. Han selv var også politiker i tillegg til sine historiske studier, som regnes som grunnleggende for studier på det klassiske Hellas. Han var også en fremragende oversetter fra og til klassiske språk, altså gresk og latin. Jebb underviste gresk og klassiske studier i Cambridge og ved universitetet i Glasgow, han fikk også mange utmerkelser fra forskjellige universiteter både i England og USA. Han ble adlet i 1900 og i 1905 ble han medlem av Order of Merit for hans fremragende innsats innenfor kunst, utdanning, litteratur og vitenskap.⁷ Han døde det samme året og er gravlagt i Cambridge, der han underviste gjennom mange år, og som han representerte i Parlamentet fra 1891.⁸

Sammenlignet med mange andre forskere av Iliaden fra denne tiden, var Jebb interessert i karakterene til heltene i Homers dikt. Den interessen kan tenkes å ha påvirkning på ham og få han til å prøve å analysere handlingene til de forskjellige heltene – spesielt Hektor, Akillevs og deres nære. Ellers la Jebb mye vekt på beskrivelsen av synet som forskere fra tidligere perioder hadde hatt på Iliaden. Han skrev også mye om synet på Homer i antikken og for eksempel viste han til hvordan Homer lenge ble ansett som historiker og hvordan alle hendelsene som han beskrev i Iliaden og Odysseen ble sett på som en skildring

---

⁶ R.C.Jebb, *Homer: An Introduction to the Iliad and the Odyssey*, Glasgow, 1894

⁷ http://no.wikipedia.org/wiki/Order_of_Merit

⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Claiverhouse_Jebb

av historiske hendelser. Jebb skrev også om det synet som antikkens tenkere og filosofer hadde på Homer. For Jebb var det viktig å vise hvordan synet på Iliaden utviklet seg og hvordan dette synet lot seg påvirke i forskjellige perioder. Samtidig hadde han viet en stor del av analysen sin til det som var kalt det Homeriske spørsmål⁹. Homers identitet og forsøket på å forklare Iliaden ut ifra Homers identitet og språket som var brukt i hans diktning var hovedemnene i forskning av Iliaden for tidligere forskere. Det trenges ikke å gå dypere i dette her, siden behandlingen av dette spørsmålet ikke er del av målsetningen med dette arbeidet, men det er viktig å nevne at Jebb, sammen med mange andre forskere fra den samme perioden (slike som Adam Parry¹⁰, for eksempel), var svært interessert i det homeriske språket og utviklingen som foregikk i den muntlige diktningen. Diktningen, som stammer fra Homers tid, samtidig forandringene som skjedde med Iliaden og Odysseen i løpet av den tiden da de var overlevert muntlig er hovedsakelig det som inngår i begrepet det homeriske spørsmålet. Mange forskere mente at Iliaden var skrevet av forskjellige mennesker og Jebb forteller kort om de teoriene i det siste kapittelet av analysen sin¹¹.

2.2 Om Hektors tragedie og død i "Homer: An Introduction to the Iliad and the Odyssey"

Helt i begynnelsen av analysen sin viser Jebb til det antikke greske folkesagnet som handlet om døden til en vakker ungdom, som for å begynne med representerte sesongskifte – naturens overgang fra sommer til vinter. I dette tilfellet representerer den unge helten sommer og natur.¹² Jebb forklarer opprinnelsen og den kulturelle bakgrunnen til heltene og deres død som en del av gresk diktetradisjon. Den tradisjonen fortsettes med Homers Iliaden. For Jebb er krigen i Troja meningsløs, og slik han beskriver den "tvilsom" krig (doubtful war)¹³ og fortellingene om de forskjellige slagene, som utgjør en elastisk ramme for fortelling om de forskjellige heltene. En av de viktigste av dem, nettopp Akillevs, trekker seg tilbake på grunn av ydmykelsen han blir utsatt for og deltar ikke i slag på grunn av sin vrede, samme vreden får han til å sette i gang igjen. Det som får heltene til å handle er deres lidenskap, et karaktertrekk som de fleste heltene deler. På grunn av sin lidenskap går heltene til kamp mot fiendene, lidenskap får dem til å trekke seg tilbake og lidenskap får dem til å gå sin nedgang

---

⁹ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s.103-155

¹⁰ A. Parry, *The Making of Homeric Verse. The collected papers of Milman Parry*, Oxford, 1987

¹¹ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 103-154

¹² Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 1-2

¹³ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 5

og død i møte.¹⁴ Karaktertrekkene hos de forskjellige heltene er ikke like fordypet i som i analysene av Iliaden fra senere tid. Et av de få karaktertrekkene, som Jebb tar med i analysen sin, er Akillevs vredfulle personlighet. Men dette trekket anser Jebb som viktig for å forklare mange av handlingene i Iliaden. Ellers beskrives ikke karakterene så mye; det som interesserer Jebb mest er gudenes synspunkt på heltene og deres håndtering av heltenes skjebner. I tillegg legger Jebb mye vekt på familieforholdene mellom de forskjellige karakterene i Iliaden. Og her legges spesielt mye vekt på nettopp Hektor og hans familie. Ikke bare Hektors hustru beskrives veldig detaljert, men også tragedien til Hektors foreldre settes i lys og sees på i sammenheng med Hektors dilemma.

Videre går Jebb dypere i språkanalyse og utforming av selve Iliaden, der han mener at patos er et viktig virkemiddel for beskrivelse av heltenes handlinger. Deres tragedier er vist ved hjelp av språklige bilder og er begrunnet av alt heltene gjør.¹⁵ Det episke språket er med på å danne et bilde av heltenes verden, og den danner et syn på heltenes tragedie med nettopp språklige bilder.

Jebb diskuterer også nyere dikt og eposer som han ser som paralleller til Iliaden. Blant annet setter han paralleller av scenen da Andromakhe og Hektor skilles i bok seks¹⁶ med utdrag fra "Lady of the Lake"¹⁷, et engelsk dikt basert på legendene om kong Arthur¹⁸. Jebb legger mye vekt på nettopp Andromakhes tragedie. Jebb legger også stor vekt på den personlige tragedien som døden til Hektor innebærer for Andromakhe. Helten som dør mens han utfører plikten sin overfor sitt folk og sin familie etterlater en elskende kvinne som er fullstendig alene, uten en beskytter. Når en slik kvinne mister mannen sin, mister hun alt. Tragedien til Hektor ligger ikke minst i tragedien til de som elsker ham.

Jebbs beskrivelse av Hektors død innebærer en skildring av reaksjonen til Hektors medborgere og familie på hans bestemmelse om å delta i kampen mot Akillevs. Det ser ut som alle rundt en helt er klare over hvilken skjebne han har i vente hvis han bestemmer seg for å gå mot Akillevs, men det er uklart ut fra Jebbs analyse om helten selv vet det eller ikke. Men Hektor skjønner at Akillevs skjebne blir forseglet når Hektor selv blir drept og lemlestet, noe han nevner for Akillevs¹⁹. Det ser ut som tragedien, slik Jebb skjønner den ligger i

---

¹⁴ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 11

¹⁵ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 11

¹⁶ Iliaden, oversatt av P. Østbye, Oslo, 2002, bok 5, sang 377-529, s. 105-109

¹⁷ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 21

¹⁸ J.A.Coleman, *The Dictionary of Mythology*, London, 2007, s. 603

¹⁹ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 35

heltenes manglende ønske om å godta sin skjebne og manglende mulighet for å unngå den. Igjen beskriver Jebb Hektors tragedie som resultatet av hans død, slik den påvirker Hektors nære – både Andromakhe, men også Priamos og Hekabe. Han følger plikten sin, mens de som er glade i han gjerne vil at han blir igjen, og de prøver å overbevise ham. De ber ham om å komme tilbake og prøve å unngå kampen med Akillevs, som de er redde vil drepe ham, lemleste ham og behandle han på en vanærende måte etter hans død. Det er det de ikke vil se og ikke vil oppleve, men Hektor vender det døde øret mot disse bønnene.²⁰

En gang til beskriver Jebb forholdet mellom Hektor og Andromakhe som rent og kjærlighetsfullt²¹: dette gjelder Andromakhe som ikke ser en mulighet til å overleve uten mannen sin²². Familien spiller i Jebbs analyse en avgjørende rolle – både for å forklare handlinger til de forskjellige heltene og gudene, men også for å vise til tragedien som rammer ikke bare helten selv, men også mange andre. Når det gjelder Hektor beskrives han som et opphøyet menneske, som ønsker et hederlig liv til sin sønn²³, som han aldri kommer til å se igjen.

Jebb beskriver også utfordringen som helten konstant står over for – nettopp en overnaturlig makt som konstant utfordrer dem for å overgå sin dødelige natur og bevise at de er kapable til handlingene som overgår muligheter til vanlige mennesker og tilnærmer heltene til guder. Gudene selv har ingenting imot å senke seg til menneskelig nivå og blande seg selv med menneskene²⁴ – selv om det antagelig kun er da det er lønnsomt for dem på en eller annen måte. Heltene blir presset til det ytterlige og de som ikke har en slik guddommelig bakgrunn som Akillevs, for eksempel, har små muligheter til å overleve. Jebb mener også her at Akillevs langvarige fravær fra slagmarken er viktig for handlingen av Iliaden, siden begge hærene er likestilte mens Akillevs, som er overlegen på alle måter, er borte²⁵. Når Akillevs er borte med sine overmenneskelige, snarere guddommelige krefter og muligheter, foregår den største motstanden mellom Hektor og Agamemnon, som er likestilte i styrke og ingen av dem har guddommelige slektninger, i hvert fall ikke så innflytelsesfulle som Akillevs' mor. Akillevs fravær lar andre helter i Iliaden vise seg og åpenbare sin karakter i større grad.

---

²⁰ Jebb, *Introduction, to the Iliad*, s. 33

²¹ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 53

²² Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 24

²³ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 53

²⁴ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 26

²⁵ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 5

Hektors tragedie var lenge lagt i hans skjebne, som til og med hans guddommelige beskytter ikke kan gjøre noe med. Apollon kan utsette Hektors død²⁶, men han kan ikke utslette skjebnen hans helt. Gudene vil ikke se en som de er glade i død, samme hvor ærefult utgangspunktet helten har for handlingene sine. Siden gudene ikke klarer å redde helten fra hans skjebne, som i Iliaden for det meste er det samme som hans død, prøver Hektors familie å redde ham fra døden. Men siden skjebnen er noe som til og med guder ikke rår over, forblir bønnene til heltenes familie ubesvart. Gudene som ser på kampen mellom Akillevs og Hektor diskuterer muligheten av å redde han, men de kommer til en beslutning at siden Hektor for lenge siden er dømt av skjebnen, er det svært lite de kan gjøre²⁷. Men det er en ting til der gudene ikke er mye forskjellige fra menneskene – de har ikke makt for å forandre skjebnen. Slik Jebb viser det: da vekten av Hektors skjebne går ned, er det ingenting Apollon kan gjøre for ham, han har ikke makt eller mulighet til det.²⁸

Jebb ser på alle karakterene fra Iliaden som mer eller mindre like, både gudene, heltene og de vanlige menneskene, og den eneste forskjellen ligger i deres skjebner og deres fremtid. Noen har en kort fremtid (som Akillevs), andre har ikke noe fremtid i det hele tatt (som Hektor), noen har en viss fremtid, men for dem er den meningsløs uten deres kjære (som Andromakhe, for eksempel), og noen har en evig fremtid, som gudene.

Jebb begynner med sitt verk en ny tradisjon av utforskningen av Iliaden, som fortsettes av Friedrich, for eksempel. Den tradisjonen innebærer at heltene i de klassiske verkene, spesielt Iliaden, er avhengige av æren sin og familien sin – de er revet mellom plikten de har overfor folket sitt, som innebærer at de må gå i krig og forsvare landet sitt, og plikten overfor familien sin, som innebærer at de må beskytte familien sin så lenge de klarer. Det foreligger en kollisjon av interesser, og helten, i dette tilfellet er det mest snakk om Hektor, må utføre en handling som de har dårlig samvittighet for. Familien prøver å beskytte helten ved å få ham til å gjøre noe, som stikker imot hans æresbegrep og hans pliktfølelse. Tragedien til en helt i et sånt tilfelle ligger i konflikten av plikter, som han er pålagt å utføre – og denne tragedien forsterkes enda mer fordi helten til slutt blir etterlatt alene, uten at det finnes noen makt som kan redde ham fra døden og med det la ham utføre plikten som han har overfor folket. Døden i seg selv forblir en godtatt tragedie, godtatt av helten selv og gudene, mens menneskene rundt helten ikke godtar den. Den tragiske helten i Jebbs analyse er en samlende figur, som opplever

---

²⁶ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 33

²⁷ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 34

²⁸ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 34

tragedien både når han utfører plikten sin, ikke utfører den, når han dør og når han (teoretisk, om det var mulig å tenke seg til det) ikke dør, hvis han får en mulighet til å bli reddet av for eksempel gudene (men siden skjebnen er noe ingen kan gjøre noe med, er denne tanken kun teoretisk). Jebb har et nøytralt syn på gudene, og i hans analyse fremstår de som menneskelige, både på grunn av deres oppførsel, men også på grunn av deres anerkjennelse av skjebnen²⁹. En tanke, som Jebb også skriver om i sin bok, er at gudene både aksepterer skjebnen som et fenomen som det ikke går å gjøre noe med, men at de også utgjør en helhet med skjebnen. I motsetning til senere gresk poesi, der gudene setter eller prøver å sette seg imot skjebnen, er ikke det et tilfelle i Iliaden, mener Jebb. Her beskriver Homer at gudene ikke er konkurrenter til skjebnen, de godtar den. Innimellom er de også agenter av skjebnen, og det skjer til og med at de, når forslag om å redde en helt eller om å forandre en situasjon dukker opp, ikke gjør dette så lenge de ser at hendelsen er skjebnebestemt.³⁰ Slik det fremstår i Jebbs analyse, er ikke alt bestemt av skjebnen, kun store hendelser - og de kan ikke forandres.

Jebb prøver å beskrive Hektors død ut ifra andres syn på den – måten Akillevs ser på den, måten Hektors familie ser på den og måten gudene ser på den. For Akillevs er Hektors død en nødvendighet – det er en måte han gir utløp for sin vrede på, måten han kan beholde sin ære og æren av sin venn på. Det er også hans plikt å drepe Hektor, siden han har kommet til Troja for å vinne ære og for å forevige seg selv. Familien til Hektor ser på hans død som en personlig tragedie – med Hektor dør også deres mulighet til en noenlunde bra fremtid, og de dømmes sammen med han. Gudene ser på Hektors død som en nødvendighet, og siden skjebnen hans tilsier at han må dø fra Akillevs hånd, kan ikke gudene gjøre noe med det; de er, så å si, på det samme laget som skjebnen. Døden til Hektor blir sett på som en tragedie for mange mennesker, den er ikke personlig, og den rammer flere mennesker enn bare helten selv. Kvinnen i heltens liv og hans gamle foreldre er enda sterkere rammet. Det eneste håpet helten har er i sønnen sin, hans etterfølger, som, hvis beskyttet av gudene, kan ta etter faren sin og fortsette hans gjerninger. Jebb ser ut til å være interessert i helten som et menneske som har en familie, og som én som har mange han er glad i.

Jebb tegner et bilde av en person, som må prøve å tilnærme seg gudene i sine gjerninger. Han er gudelignende ikke bare i utseende, han er ikke lenger en vakker ungdom, som representerer natur, han er et menneske, med en svært tung oppgave pålagt ham og en

---

²⁹ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 51

³⁰ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 51

skjebne som styrer livet hans og døden hans. I motsetning til senere analyser er verken døden i seg selv eller skjebnen som fører til døden heltens tragedie. Helten selv beskrives heller ikke som en tragisk karakter. Det er hans omgivelser, som opplever sine livs største tragedie da helten dør.

2.3 Sen viktoriansk tid: verden i R.C. Jebbs tid

Den viktorianske epoken, da Jebb skrev analysen var tiden av sterk moral som hadde påvirkning på mange områder av menneskenes liv. Mange forskjellige reformer var med på å danne et helt annet bilde av verden. Den viktorianske epoken var også preget av teknologisk utvikling, vitenskapelig utvikling, politisk forsterkning av europeiske imperier, hovedsakelig det britiske imperiet, det tyske imperiet og den franske republikken.

I England var denne epoken kjennetegnet av blanding av interesse for vitenskapen, bedre forståelse av menneskenes rettigheter, men samtidig en sterk og fort utviklende urbanisering, som førte til et høyt nivå av fattigdom, og barnearbeid var vidt utbredt over hele Europa. Barn kunne begynne å jobbe så tidlig som fra femårsalderen. Derfor var høy dødelighet blant barn og ungdom også vanlig. I tillegg levde mange kvinner under fattighetsgrensen, mens de, som levde i mer velstående familier hadde statusen til skjøre og delikate vesener, som skulle beskyttes. Samtidig vekket det oppsikt blant mange, som forsøkte å utrydde samfunnets mangler ved å jobbe for forbedring av kvinners rettigheter og barnerettigheter; akkurat dette gjorde medlemmer av Jebbs familie. Det var mange som begynte å kjempe for kvinnes rettigheter og vise til kvinnenes ønske om å delta aktivt i samfunnslivet.³¹

Familieverdier ble også veldig viktige i den viktorianske tiden. Historiske demografer mener at viktorianske epoker hadde oppnådd og tatt vare på det, som var kalt ”europeisk familiemønster”³², som innebar at europeere giftet seg senere enn representanter av andre samfunn. Sen giftealder betydde at det ble født færre barn, men siden legevitenenskapen ble utviklet, påvirket den lavere nativiteten ikke den europeiske populasjonens størrelse. Synet på et modernisert samfunn innebar også synet på at mange barn i en familie var tegn på et mindre raffinert og forfintet samfunn. Til tross for en ujevn folkevekst og forandring i samfunnet, ble demografien stabilisert til begynnelsen av 20 århundret. Urbanisering og dannelse av en stor

---

³¹ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World, 10th edition*, New York, 2007, s. 608

³² Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 567

arbeiderklasse førte til et lavere antall medlemmer i arbeiderfamilier også, siden det var veldig lite plass og lite muligheter til å skaffe det nødvendige for flere barn. Etter 1880 ble barnarbeid mer sjeldent i forhold til det som var vanlig i den tidligere viktorianske epoke³³; det ble enda færre barn i arbeiderfamilier, siden de ikke lenger kunne bidra til familiens inntekt fra tidlig av. Forbedring av levevilkår, sammenlignet med tidligere århundrer og utvikling av medisin, som gjorde forebygging og utryddelse av mange sykdommer mulig. Det sies også at forbedring av transportering, basert på bygging av jernbaner, utvikling av bedre skip og andre måter å transportere matvarer på, minket faren av hungersnød, siden forskjellige varer kunne nå transporteres fortere fra forskjellige områder i Europa og til og med fra enda mer fjerne områder³⁴. Det finnes en mening at ekspansjon og kolonisering også bidro til forbedring av levevilkår i koloniene, transportering av forskjellige nødvendige varer og minking av vold i koloniene³⁵. Det var en av grunnene for lavere dødelighet i koloniene, resultat som var en følge av ekspansjon av europeiske stormakter og deres påvirkning på liv av lokalbefolkningen i de forskjellige koloniene.

Det var ikke bare England som opplevde vekst og forbedring av levevilkår blant sine mennesker. De fleste stater i hele Europa opplevde det samme som vi har diskutert i tilknytning til England. Kvinner i flere land kjempet om å få stemmerett og likestilling, og ikke minst en økning av stemmerett blant den mannlige befolkningen fant sted³⁶.

Det er også viktig å nevne at det antas at religion i den viktorianske epoken var nesten på like høyt nivå som i løpet av den puritanske perioden, spesielt i løpet av den tidligere viktorianske epoken. Men etter at Darwin presenterte sin teori om evolusjonen, gikk den religiøse bevegelsen ned, og det var til og med mange geistlige som begynte å tvile på kirkens verdenssyn³⁷. Religion ble i den siste halvparten av det 19 århundre mest en inspirasjon, samtidig som nye spirituelle skoler dannet seg, og åpnet nye muligheter og religiøse løsninger enn bare tradisjonell kristendom. I tillegg hadde koloniseringen av India og mange andre områder åpnet nye religiøse tenkemåter. Ellers hadde religionen tatt nyere former, men spirituell innsikt var fortsatt en viktig del av samfunnslivet. Samtidig bidro nye vitenskapsteorier til nye måter å se verden og mennesket på og det vekket mer humant syn på mennesket. Blant annet kunne utviklingen av nye typer av vitenskap, som for eksempel

---

³³ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 567

³⁴ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 565

³⁵ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 565

³⁶ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 591

³⁷ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 610-611

antropologi, vise til likheter mellom flere religioner, moderne likeså gamle. Antropologi, like mye som Darwinisme, bidro til at religionen gradvis mistet sin påvirkning på livene til menneskene.³⁸

2.4 Sammenligning og konklusjon

Slik var den perioden da Jebb skrev analysen sin og slik var samfunnsutviklinger som påvirket verden og England, der Jebb levde. Disse utviklingene kan enkelt relateres med mange av Jebbs kommentarer og vise til mange mulige forklaringer på hvorfor nettopp de teoriene dukket opp.

Først kan vi ta opp synet på kvinnene som de tragiske ofrene i den trojanske krigen – blant annet Andromakhe og synet på henne og hennes tragedie da hun mister Hektor. Som sagt var familie en viktig del av samfunnet og dens rettigheter var høyt verdsatt. Andromakhe, Hektor og deres sønn var også en familie, der alle hadde sine oppgaver – Hektors oppgave og plikt var å forsvare familien sin, mens Andromakhes rolle var en rolle av hjemmesittende hustru, som drev med husarbeid og håndarbeid, var forfinet og i det hele tatt kunne ansees som en perfekt kvinne (like mye som Odyssevs hustru, Penelope, som Jebb også diskuterer mye i sin analyse og sammenligner med Andromakhe³⁹). Tragedien til en slik kvinne måtte ha vekket stort oppsikt i nettopp denne perioden, hun begynte å bli et mer eller mindre likestilt medlem av samfunnet i Jebbs tid; i hvert fall begynte kvinner å kreve likestilling. Tragedien til den antikke kvinnen tok så stort plass i Jebbs analyse fordi kvinnen ble mer synlig i Jebbs egen tid. Kvinnene fikk flere muligheter til å uttrykke seg. Andromakhes bilde var veldig mye likt bildet av kvinnen i den viktorianske epoken – spesielt kvinnen fra en høy og velstående klasse. Hun var dedikert til mannen sin, hun oppbevarte orden i huset, skapte komfort og var forfinet, en god hustru og mor til deres lille sønn. Hennes rolle tiltrekker Jebbs oppmerksomhet og han diskuterer gjerne Hektors død ut ifra hennes synspunkt og hennes syn på denne hendelsen. Det samme gjelder Jebbs analyse på Hektors foreldre og deres syn på Hektors død. Familieverdier ble viktigere for mennesker fra Jebbs tid og derfor var synet på gamle foreldre som mister sin sønn noe som vakte hans interesse, siden de har mistet den eneste forsørger og personen de kan støtte seg på i gammelt alder. Det samme kan bli sagt om Jebbs kommentarer angående Hektors bønn om sønnen hans, som han håper får en lys fremtid. Barn, deres rettigheter og deres viktige rolle for samfunnet ble viktig og bredt

---

³⁸ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 613

³⁹ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 35, 53

diskutert. Med tanke på at i Jebbs familie interesse for barnas rettigheter var stor, var det naturlig at han så på sønnen til Hektor på en helt annen måte. Et barn måtte ha en verdig oppvekst og en god forsørger og når han mister den forsørgeren, blir fremtiden hans vanskelig, og her ligger det også et utgangspunkt til tragedien.

Tragedien til en helt blir svært påvirket av hans rolle i familien og hans tragedie blir automatisk deres tragedie også. Familieverdier ble satt i sentrum av Jebbs analyse, derfor ble Iliaden sett i nytt lys, påvirket av synet på forhold mellom mennesker. Hans gjerninger er diktert av hans plikt overfor landet sitt og folket sitt, mens familien som er svært knyttet til ham og er svært avhengige av ham opplever hans tragedie som sin egen. Rollen som familien spiller i heltens liv blir diskutert ut ifra forskjellige synspunkter, utviklet i Jebbs egen periode og ut ifra tradisjonelle syn, beskrevet i engelsk litteratur og mytologi, som var både godt kjente av Jebbs publikum og som fikk stor interesse i senere viktoriansk tid. Antropologi bidro også til nye muligheter av lesing av de forskjellige klassiske skriftene og hjalp med å sette paralleller mellom de forskjellige skriftene. Den nyskapte vitenskapen ga mulighet til utvikling av nytt syn på bl.a. Iliaden – i senere tid blir noe av de samme teknikkene brukt av Parry, Redfield m.fl.

Synet på guder og heltens skjebne kan tenkes å få sin påvirkning fra utvikling av det religiøse livet og humane synet på mennesket, utviklet i den viktorianske epoken. Samtidig begynte Jebb å se på gudene i Iliaden på samme måte som likestilte karakterer, som ikke har noen problemer med å kommunisere med mennesker. Når det kommer til skjebnen til helter, er gudene like maktløse som menneskene. I Jebbs analyse til Iliaden diskuteres det fysiske og overnaturlige som likestilte og like viktige deler av Homers verk. Jebb legger også mye vekt på analyse av heltens skjebne, der deres omgivelser spiller den viktigste rollen. I senere tid ble det også mer vanlig å diskutere gudenes rolle i Iliaden, mens Jebb godkjenner gudenes plass som en viktig del av dette verket, som følge av dette var Jebb nødt til å kommentere deres handlinger. Det er mest mennesket som settes i sentrum av Jebbs analyse, Hektors egen skjebne derimot diskuteres både som hans egen tragedie og tragedie til familien hans. I tillegg viser Jebb til at skjebnen blir tildelt helten og at den ikke kan bli forandret av verken guder eller mennesker.

Jebbs kommentarer til Iliaden viser begynnelsen av en nytenkning når det gjelder analysen av de klassiske verkene. Han bruker de tradisjonelle måtene å se Iliaden på. Synet på Homers plass i fortidens filosofenes skrifter spiller også en viktig rolle for Jebbs analyse, også

synet på Iliaden som en historisk skrift og måter Iliaden var sett på i den antikke verden (bl.a. av Zenodotus, Aristophanes m.fl.⁴⁰). Jebb legger også mye vekt på det homeriske spørsmålet og viser til spørsmålet av Iliaden, som blir også mye diskutert av både Jebb og andre forskere, som han også refererer til i boken sin – bl.a. Wolf, Nitzsch (tysk klassisk forsker, 1790-1861)⁴¹ og mange andre⁴². Til slutt nevner Jebb paralleller som eksisterer mellom greske sagn som kan være enda eldre enn Iliaden og eposer fra andre områder enn Hellas, for å vise til det typiske i de episke fortellinger og sagn. Jebbs egen bakgrunn hadde kanskje også påvirkning på hans syn av Iliaden og utgangspunkter for Hektors tragedie. Epoken som Jebb levde i kunne også påvirke dette synet, tidsånden bidro til forandring av måten Iliaden var sett på. Derfor var det viktig å få et innblikk i denne epoken og se på Jebbs analyse ut ifra dette perspektivet.

3. Wolf-Hartmut Friedrich – 1950-tallet

---

⁴⁰ Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 74-103

⁴¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Gregor_Wilhelm_Nitzsch

⁴² Jebb, *Introduction to the Iliad*, s. 103-154

Friedrich skrev avhandlingen sin om Iliaden tidlig på 1950-tallet. Hans forsøk å forklare de forskjellige heltene og deres død ut fra deres måte å dø på og ut fra deres sår og sårenes plausibilitet var lenge ikke kjent, og hans teorier var både innovative, uvanlige og virket utfordrende og provokative. Det var ikke kun det medisinske aspektet som interesserte Friedrich. Han analyserte også homerisk språk og stilistikk, og i tillegg så han på rollene til de forskjellige heltene ut fra deres posisjon i kamper. Friedrichs analyse av Iliaden vekket sterk interesse hos medisin historikere i senere tid. Spørsmålene om stilen i Friedrichs analyse var også annerledes enn språkanalyser hos tidligere forskere, som baserte sine studier på teorier om muntlig stil i homerisk poesi.⁴³ Blant annet introduserte Friedrich begrep som skulle forklare realismen i Iliaden: ”fantasi”, ”pseudo-realisme” og ”lav realisme”.⁴⁴

3.1 W.H. Friedrich og hans liv

Det som kan bli sagt om Friedrich selv er følgende. Han var født i 1907 i Frankfurt til familien av en lærer i antikke språk. Først studerte Friedrich juss ved Ludwig-Maximilians-Universität i München, men bestemte seg senere for å vie seg til studiet av filosofi. Senere begynte han å undervise i latin og filosofi ved forskjellige universiteter. Da NSDAP ble ledende parti i Tyskland, ble Friedrich nødt til å bli medlem i dette partiet – av profesjonelle grunner, selv om hans motstand mot nazismen var sterkt. I 1941 ble Friedrich innkalt som soldat til den andre verdenskrig. Han var stasjonert bl.a. i Russland, Italia og Frankrike, der han i 1944 ble tatt som krigsfange ved Toulouse. Da krigen sluttet kom Friedrich tilbake til Tyskland i 1946. Fra 1948 ble han utnevnt til underviser i Göttingen; der hadde han ry både som akademisk lærer og vitenskapsmann. Hans foredrag tiltrakk stor oppmerksomhet og var inspirerende for den traumatiserte etterkrigs-generasjonen. Friedrich pensjonerte seg i 1972 og ble svært aktiv i å skrive verk med klassisk litteratur som tema, for eksempel *Om heksameteren* (1977) og *Strukturen til det homeriske epos* (1977). I tillegg holdt han en del gjesteforelesninger, der han brukte mye av erfaringene sine. Han skrev også memoarer. Friedrich døde i år 2000 i Göttingen.⁴⁵

3.2 Om Hektors tragedie og død i ”Wounding and Death in the Iliad”

---

⁴³ W.-H. Friedrich, *Wounding and Death in the Iliad*, London, 2003, s. ix

⁴⁴ Friedrich, *Wounding and Death*, s. xi

⁴⁵ http://de.wikipedia.org/wiki/Wolf-Hartmut_Friedrich

De begrepene Friedrich bruker for å analysere realismen i Iliaden og hans tolkningsmetoder var ment på å vise både grunnen til heltenes død, deres plass i samfunnet, basert på deres plass på slagmarken, og ikke minst posisjonen som de fikk etter sin død. Heltens posisjon i Iliaden er basert på måten de døde på. Det var også viktig for Friedrichs analyse å vise intensiteten av krigen mellom den trojanske hæren og den greske hæren, hvor han mente heltene av lavere posisjon bruktes for å vise det intense hatet mellom trojanere og grekere. Friedrich legger også mye vekt på hvordan Homer beskriver heltene, måten de dør på og deres handlinger på slagmarken. Det viktigste i Friedrichs analyse er å vise hvordan døden til de forskjellige heltene blir gjort uforglemmelig av Homer med hjelp av språket, språklige bilder og skildringer av de forskjellige sårene.⁴⁶

Døden til heltene av ”andre rang” beskrives av Friedrich som et nødvendig middel for forløpet av Iliaden, siden deres tragiske død tiltrakk seg publikums oppmerksomhet. Dens mening er å danne et bilde av det intense hatet mellom de to rivaliserende hærene. Jo lavere posisjon en helt har og jo mindre han nevnes i løpet av Iliaden, desto mer spektakulær blir hans død.⁴⁷ Effekten, som den grusomme død har på publikum, danner et bilde av krigen. Samtidig forsvinner nye helter ganske fort, slik at de ikke tar oppmerksomheten fra hovedpersonene i Iliaden. Hovedpersonenes død er flyttet nærmere slutten, noe som er viktig for komposisjonen av Iliaden, mens helter i lavere posisjon gjør jobben sin da de dør tidlig og grusomt. Deres død skaper oppmerksomhet og spenning rundt alt som foregår i løpet av den trojanske krigen, samtidig som de på en måte forutsier tragedien til hovedpersonene. Slik diskuterer Friedrich for eksempel Polydoros død som han mener forutsier Hektors død og viser til at Hektors katastrofe var uunngåelig⁴⁸. Krigere som dør en grusom død rett ved siden av hovedpersonene forutsier hovedheltens nedgang og død. Dette har ikke bare en metaforisk verdi, men også en verdi når det kommer til beskrivelsen av krigen⁴⁹. I tillegg nevner Friedrich et viktig kjennetegn ved Homers beskrivelse av sårene: sårene som grekerne påfører trojanerne blir mye bedre beskrevet, for å understreke grekernes overlegenhet, mens sårene som trojanerne påfører greske helter blir beskrevet mer overfladisk⁵⁰. For å forklare dette, hevder Friedrich følgende (oversettelse av Peter Jones og Gabriele Wright):

---

⁴⁶ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 15

⁴⁷ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 43

⁴⁸ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 73

⁴⁹ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 65

⁵⁰ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 55

*The minor figures were able to hold their own in the main characters who had anticipated them in the simple magnificence of their heroic feats only through a dowry of unusualness which has not been encountered before.*⁵¹

Når vi diskuterer forskjellene som Friedrich gjør mellom reaksjon og beskrivelse av påførte sår i Iliaden, er det også viktig å nevne reaksjonen som Homer beskrev da trojanere såret de forskjellige greske krigerne – de sårene er beskrevet mye mindre, men det nevnes at sårene til grekerne oppmuntrer trojanerne, slik som da Odyssevs blir skadet.⁵²

Som mange andre forskere av Iliaden trekker Friedrich paralleller mellom forskjellige hendelser som beskrives av Homer. Parallellene trekkes også mellom de forskjellige heltene og deres betydning for en bedre forståelse av Iliaden. Slik beskriver han likheter, paralleller og betydningen av Ajax og Hektor for hverandre og for hendelsene i Iliaden. Mens Akillevs er borte fra slagene tar Ajax plassen hans. Det danner en likestilling mellom hærene, siden Ajax er like menneskelig som Hektor og deres strid blir tatt til nivået av to motsetninger – Ajax beskrives av Friedrich som mester av forsvar, mens Hektor er en mester av angrep⁵³. Ajax og Hektor kompletterer hverandre, og Friedrich beskriver deres motstand som mer generell, de er motstandere fordi de er like sterke. Motstanden mellom Hektor og Akillevs derimot har et mer personlig preg. Motstanden mellom Hektor og Ajax er en motstand mellom grekernes sterkeste kriger (i Akillevs fravær) og Trojas sterkeste kriger, mens motstanden mellom Hektor og Akillevs er annerledes, siden Akillevs holder Hektor ansvarlig for døden av sin beste venn, noe som gjør deres motstand mer intens og dødelig for Hektor.⁵⁴ Hektor og Ajax er beskrevet som menneskelige motstandere, som er svært like på mange måter. Akillevs er en ”deus ex machina” som er svært lite interessert i selve konfrontasjonen mellom de to hærene. Det eneste som får ham til å handle er hans personlige hat mot Hektor, akkurat som den personlige fornærmelsen får ham til å avstå fra krigen. Motstanden mellom Ajax og Hektor fører ingensteds, siden begge partene er like sterke. Det er bare når Akillevs dukker opp som Hektor blir utsatt for en situasjon der han enten må flykte eller bukke under for skjebnen sin.⁵⁵ Forsøket å forklare Hektors død ut ifra dette synspunktet viser Hektor som et vanlig menneske, som har mot til å motstå den overlegne motstanderen.

---

⁵¹ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 43

⁵² Friedrich, *Wounding and Death*, s. 23

⁵³ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 71

⁵⁴ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 72

⁵⁵ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 99

Når det kommer til synet på Hektors skjebne, som fører til hans død, mener Friedrich at den er forseglet da Hektor dreper Patroklos og i det øyeblikket da Akillevs dukker opp på slagmarken. Friedrich prøver å vise til at Hektors skjebne er kjent fra begynnelsen. Han blir stadig forfulgt av fienden, såret flere ganger, blir på en måte forfulgt av skjebnen sin - men til å begynne blir han reddet av sine guddommelige beskyttere. Men siden gudenes kjærlighet ikke varer lenge, blir han drept til slutt. Hektor har ikke en sjanse mot Akillevs, som er både beskyttet av guder og ikke minst er i slekt med guder. Friedrich beskriver også beskyttelsen som Hektor får av Apollon, guden forsvarer Hektor stadig og gjør ham frisk igjen etter flere kamper. I utgangspunktet har Akillevs ingen grunner for å hate Hektor, eller ønske å drepe ham mer enn det Ajax har – før Hektor gir ham grunnen; etter drapet på Patroklos blir Hektor Akillevs største fiende⁵⁶. I flere slag, når Hektor slåss mot Ajax, blir han såret og mister bevisstheten, men han er ikke ment å dø akkurat da. Friedrich forklarer det med at Homer venter med Hektors død til den tiden, da Akillevs kan utføre hevnen sin. Hektors besvimelse i slaget mot Ajax setter sterke paralleller med slaget mot Akillevs som skjer senere, da Hektor endelig blir drept⁵⁷. Hektor er den eneste store forsvareren og virkelige motstanderen mot den greske hæren.⁵⁸ Det ser ut at opptreden av en ny motstander viser til at Hektor ikke kan bli drept av vanlige mennesker (skadet – kanskje ja, men ikke drept), fordi han er likt av guder og beskyttes av dem på grunn av sine prinsipper, sin ære og mot. Da gudene selv havner i interessekonflikter, er menneskehelten dømt.

For Friedrich er måten Hektor dør på og overmakten Akillevs representerer, det viktigste. I tillegg legger Friedrich mye vekt på den kulturelle betydningen av heltens kropp og betydning av kroppens ødeleggelse. Blant annet tar han opp betydning av lemlestelse av den døde kroppen, for eksempel av halshogging. Friedrich viser at en slik handling var ansett som barbarisk og derfor forekommer svært sjeldent i Iliaden, bare i få tilfeller når det var nødvendig å vise hatets intensitet. Så lenge halshogging var ansett som barbarisk, var det like barbarisk å ta heltens hode med seg som en krigs-trofé. Det er nettopp derfor, mener Friedrich, Akillevs blir så provosert når han får greie på at det er nettopp det Hektor vil gjøre med den avdøde Patroklos⁵⁹. Den handlingen tilføyer noe nytt til utviklingen av Hektors karakter. Selv om han, som en av de beste trojanske krigere dreper konstant, fører det ikke til noen hevnaksjoner mot ham, siden han aldri utmerket seg med grusomme og

---

⁵⁶ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 73

⁵⁷ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 29

⁵⁸ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 30

⁵⁹ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 45

barbariske handlinger⁶⁰. Hans forsøk på å utføre en så lite gjennomtenkt handling viser hans raseri mot grekerne. På denne måten blir Hektor sterkt tilknyttet Patroklos i døden; Akillevs vil hevne Patroklos på samme måte som Hektor ville vanære Patroklos' kropp på. Å vanære den avdøde, å utsette likheten hans med et menneske var en svært vanærende og fryktelig handling både for de levende og de døde, siden det var en tragedie for de døde da kroppens helhet blir ødelagt, og med det forsvinner deres likhet med et menneske. For de levende var det en vanære, siden de utløste sitt hat og vrede på noen som ikke kunne forsvare seg lenger og som allerede var død. I tillegg nevner Friedrich Akillevs' ønske om å frata Hektor både hans hode og hans rustning⁶¹. En slik handling, mener Friedrich, viser hvor sterkt Akillevs påvirkes av Patroklos død. Den viser oss et bestemt raseri, som er rettet kun mot en person og som er ment på å skade en bestemt person på en bestemt måte⁶². Betydningen av en slik handling er følgende – hvis en person mister hodet, blir kroppen hans delt og han mister sine menneskelige trekk. Denne handlingen viser morderens brutalitet og hans forsøk på å skade motstanderens ære og helhet. Når Akillevs vil ta fra Hektor hans rustning betyr det at han vil fjerne Hektors utmerkelser og ødelegge hans bilde, siden heltens rustning utmerker ham; det er hans kjennetegn og viser heltens plass i samfunnet. Heltenes raseri beskrives også som en del av deres skjebne, snarere enn deres karaktertrekk⁶³.

Alle disse punktene kjennetegner Friedrichs *Wounding and Death in the Iliad*.

Friedrich legger mye vekt på anatomiske forklaringer av sår som nevnes i Iliaden. Friedrich prøver å forstå hvor mye kunnskap om de forskjellige skadene og om anatomi som Homer kunne ha og om han selv kunne ha deltatt i noen store konflikter og ha vært vitne til hvordan de forskjellige sår artet seg. Hans syn på heltene av lavere posisjon viser til deres nødvendighet for å vise krigens intensitet og gjensidig hat mellom to hærer. Den brutaliteten, som Friedrich beskriver, er med på å understreke hovedheltene og trekker til slutt paralleller mellom de forskjellige hendelsene som skjer med hovedheltene. Friedrich legger også mye vekt på forholdet mellom heltens kropp og heltens ære: både helten som dør og den som dreper ham. Vanære sees på fra synspunktet om samfunnsnormer som kunne være relaterte til heltens kropp og oppbevaring av kroppens helhet. Friedrich vier gudene veldig lite oppmerksomhet – han ser på dem kun i tilfeller da helten blir mirakuløst reddet eller da gudene griper inn i heltenes kamper, forandrer situasjonen, utsetter heltenes død eller

---

⁶⁰ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 45

⁶¹ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 46

⁶² Friedrich, *Wounding and Death*, s. 46

⁶³ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 48

”mirakuløst” helbreder helten. Friedrich skildrer de helbredelsene som dårlig kunnskap om medisin og anatomi og setter spørsmålstegn ved alvoret i beskrevne sår.

3.3 Verden etter Den Andre Verdenskrig

Friedrich skrev sin bok på 1950-tallet og den var først utgitt i 1956. Viktigste historiske hendelser i denne perioden var den offisielle slutten av den andre verdenskrig, utvikling av flere vitenskapsteorier og utforsking av nye vitenskapsområder.

Selv om teknisk sett verden var i fred lenge, slutten den andre verdenskrig offisielt i 1951 da Japan endelig underskrev avtale med de allierte nasjonene, og med den pakten (mest kjent som San Francisco traktaten) sluttet endelig krigen. Avtalen inneholdt flere paragrafer fra FN-pakten og Verdenserklæringen om menneskerettigheter⁶⁴. Men den kalde krigen var allerede i gang og verden ble delt i to store maktgrupper, atskilt av uoverkommelige politiske uenigheter. I tillegg vekket den kalde krigen frykten for sovjetisk ekspansjon, da Sovjetunionen gradvis overtok regjeringer i flere østeuropeiske stater.⁶⁵ Frykten ga en grunn for gjensidig mistro. Berlin var under blokade fra 1948 til 1949 og etterpå hadde to nye stater dukket opp på basisen av det gamle Tyskland – der Øst-Tyskland kom under Sovjetisk påvirkning og styre, mens Vest-Tyskland snart ble en del av det vestlige Europa og en del av det europeiske samfunnet⁶⁶.

Krigen i Korea begynte i 1950 og det viste at USA ville gjøre alt som var nødvendig for å stoppe videre utbredelse av kommunismen, siden kommunismen ble ansett som en av de største politiske og ideologiske farene.⁶⁷ Samtidig foregikk det en økonomisk fornyelse og forbedring av levevilkårene til menneskene i den vestlige verden. Det bidro til et annet syn på mennesker. Politisk sett var en av de viktigste begivenhetene etter den andre verdenskrigs slutt, dannelsen av NATO i 1949, som svar til faren som Sovjetunionen angivelig representerte⁶⁸. Etter hvert gikk striden mellom den vestlige verden og Sovjetunionen fra Tyskland over til Asia, og både krigen i Korea og krigen i Vietnam i senere tid var følge av den striden.

---

⁶⁴ http://no.wikipedia.org/wiki/San_Francisco-traktaten

⁶⁵ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 869-871

⁶⁶ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 872-876

⁶⁷ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 906

⁶⁸ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 876

En annen begivenhet som skjedde på femtitallet og påvirket det politiske bildet i verden var J. Stalins død i 1953. Hans påvirkning på verdenspolitikken som varte i tretti år og hans terror tok slutt, og med Krusjtsjovs ”tøvær” begynte en minking av represjonene i Sovjetunionen; forhold med den vestlige verden forbedret seg, og Krusjtsjov snakket om fredelig sameksistens mellom Sovjet og den vestlige verden.⁶⁹ Selv om verden var delt av to forskjellige ideologier, ble konfrontasjonen lettere og frykten for en ny stor krig ble mindre også.

Når det gjelder vitenskapen i denne perioden, dukket flere nye vitenskapsfelt opp og mange nye vitenskaper ble utviklet. Læren om DNA begynte å bli brukt i stor grad i forskjellige felt, bl.a. legevitenenskapen, politiarbeid og etterforskning. Bruk av psykologi i de forskjellige tilfeller ble også mer utbredt; bl.a. begynte den å bli hyppig brukt for å forklare menneskenes handlinger og grunner til de handlingene. Dehumanisering som et begrep ble brukt både i vanlig psykologi og kriminalpsykologi. Dehumanisering av den avdøde kropp eller kroppens lemlestelse utløste sterke reaksjoner, siden den avdøde skulle få mer verdighet enn det som antagelig var mer vanlig før. På femtitallet dannet FBI en enhet, som var kalt ”Behavioral Science Unit”⁷⁰ og det var der selve begrepet dehumanisering ble dannet for å beskrive forsøk på å ødelegge motstanderen fysisk og fjerne minnet om han/ henne ved å vanære og lemleste den døde kroppen til det ugjenkjennelige. Legevitenenskapen utviklet seg også; bl.a. ble vaksinasjon mot polio oppfunnet⁷¹.

3.4 Sammenligning og konklusjon

Alle de hendelsene kunne ha påvirkning på studiene av Iliaden og andre klassiske verk, siden nå hadde de studiene gitt en ny måte å se de verkene på. Sammenlignet med tidligere forskere som Richard Jebb⁷² og Milman Parry⁷³, fikk Friedrich et nytt syn på hendelsene i Iliaden. Selv om Friedrich viet en god del av analysen sin til det homeriske språket, så han det annerledes enn Parry, som prøvde å vise til en muntlig opprinnelse av Iliaden. Det samme gjorde Jebb i sin bok om Iliaden. Friedrich legger mest vekt på språket som et middel for å vise intensiteten i fortellingen eller referere til forskjellige uttrykk eller ord som var ment på å vekke publikumets oppmerksomhet. I tillegg var det viktig for Friedrich å vise hvordan publikumets

---

⁶⁹ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 902-904

⁷⁰ Gregg O. McCrary, *The Unknown Darkness*, New York, 2003

⁷¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/1950s>

⁷² Jebb, *Introduction to the Iliad*

⁷³ Parry, *The making of Homeric Verse*

oppmerksomhet var tiltrukket til hendelsene i Iliaden og hvordan de forskjellige heltene tiltrakk oppmerksomheten – både med sine gjerninger og måten deres død var beskrevet på.

Hendelsene som rammet verden i den perioden var også aktuelle for å kunne sette paralleller til Iliaden. Nesten hele det 20. århundre hadde bidratt til et nytt syn på motstanden mellom to ideologier, som aldri kom til en enighet, og med det åpnet seg en ny måte som Iliaden kunne sees på. Friedrich går ikke så mye inn i detaljer eller grunner til motstanden mellom de to ideologiene, som var representert i den trojanske krigen, han er mest interessert i forløpet av selveste krigen. For Friedrich kulmineres motstanden mellom de to ideologier i den personlige motstanden mellom Akillevs og Hektor – men da er det ikke snakk om motstanden mellom to ideologier, siden de ideologiske motstanderne er Ajax og Hektor. Friedrich viser dem som motstandere bare fordi de er de sterkeste krigerne i hver sin hær. Striden mellom Hektor og Akillevs vises som en virkelig tragedie, siden den er personlig; den fiendtligheten oppstår ikke på grunn av ideologisk forskjell, den oppstår fordi den ene, altså Hektor, gjør urett mot noen Akillevs er glad i, og det setter Akillevs vrede ut og er utgangspunktet for hans ønske om hevn.

Friedrichs egen deltagelse i den andre verdenskrig må ha hatt en sterk påvirkning på ham. Den andre verdenskrig, sett ut ifra utgangspunktet til en person som var ufrivillig sendt i krigen, kan tenkes å ha etterlatt sine spor i Friedrichs analyse. Han viste hvordan en nasjon og en generasjon kunne bli skadet av krig og dens grusomheter, og de tankene forekommer også i hans analyse. Hektor og Akillevs tragedie ligger i deres involvering i krigen, og når de først blir involvert i den blir de ødelagt. Det blir ikke gjort av gudene eller skjebnen, det blir gjort av krigen. Alle de hendelsene som helter blir vitner til får dem til å gjøre handlinger som ikke kan unnskyldes av samfunnet. Heltene blir en del av den ødeleggende krigsmaskinen, som er ment på å utrydde motstanderen helt.

I tillegg ble samfunnet mer følsomt for døden. Grunnen var at verden begynte å komme seg etter den andre verdenskrig og menneskene ble mer verdifulle med tanke på fortidens grusomheter og likegyldighet for både de levende og de døde. På 1950-tallet ble synet på de avdøde forandret, og rollen til kirkegårder og ikke minst begravelser fikk en mildere og mer hensynsfull betydning: ”[...] the sensibility of the 1950s of the visit to the cemetery, piety for the dead, the veneration of tombs”⁷⁴. Samtidig ble døden en privatsak og

---

⁷⁴ P. Aries, *The Hour of our Death*, New York 2008, s. 14

offentlige uttrykk av sorg ble ansett som morbid ⁷⁵og antagelig gammeldags. Derfor kan det hende det var grunnen at det var veldig lite diskutert av Friedrich. Døden var en stor nok tragedie. Heltens død og tapet av hvert enkelt menneske ble ansett som en tragedie for hele samfunnet. Friedrich bruker det samme synspunktet for å vise Hektors betydning for Troja og tragedien for helten, som ligger i hans død. I tillegg kan handlingene av lemlestelse bli sammenlignet med dehumanisering, slik den var forklart av den nyutviklede kunnskapen innenfor psykologi og kriminologi. Når Friedrich overfører dette begrepet over på miljøet i Iliaden, viser det ønsket om å frata motstanderen og fienden menneskelige trekk. Halshogging var uvanlig for samfunnet beskrevet av Homer i motsetning til det romerske samfunnet, der en slik handling var med vanlig; halshoggingen var ment på å fjerne trekk hos en person.⁷⁶ Barbariske handlinger i Friedrichs analyse er skadende for alle sammen, men de er forståelige, og siden han forteller om en intens krig, blir slike handlinger mer eller mindre rettfærdiggjort. Friedrich, også i motsetning til senere analyser, prøver ikke å beskrive handlingene til de forskjellige krigere fra et moralsk synspunkt.

I det hele tatt ser det ut som verden etter den andre verdenskrig påvirket analysen til Iliaden. Friedrich viser at grekere blir sett mer positivt på og at deres død blir mer beskrevet; også beskriver han hvordan trojanere reagerer på grekernes død og hvor lettet eller oppløftet de blir når noen av de greske heltene blir såret. Grekere får mer oppmerksomhet og mer sympati, mens trojaneres tragedie er sentralisert på Hektor og det er han som får mest oppmerksomhet som en stor helt, av de som ikke har gresk bakgrunn. Selv om brutale drap av krigere på begge sider blir mye diskutert, er de aldri begrunnet i noe personlig. De er med på å tegne krigens intensitet og ekstreme fiendelighet, som er et resultat av en langvarig strid.

Friedrich var påvirket av både den andre verdenskrigs grusomheter, antagelig også nye måter å se mennesket på og nytt syn på de avdøde. Ikke minst var han sterkt interessert i medisin og anatomi og hvordan det kunne forbedre livene til mennesker. Friedrich viste at mange sår beskrevet i Iliaden ikke var realistiske og at deres beskrivelse skulle tiltrekke publikums oppmerksomhet, danne et bilde av en blodig krig. Friedrich prøvde også å forstå og forklare grunnen til fiendtligheten mellom Hektor og Akillevs og hvordan den artet seg.

Skjebnen til heltene har ingen mystiske trekk over seg, Friedrich viser i sin bok at skjebnen til de forskjellige heltene er et resultat av deres gjerninger, som setter i gang sterke

---

⁷⁵ Aries, *The Hour of our Death*, s. 580

⁷⁶ Friedrich, *Wounding and Death*, s. 45

reaksjoner hos motstanderen. Det argumenterer Friedrich med at Akillevs ikke reagerer på Hektor i det hele tatt før Hektor gjør noe Akillevs ikke kan tolerere, noe han vil hevne, nettopp drapet av Patroklos, da Hektor ønsker å vanære Patroklos, da han vil utsette han for en barbarisk handling og behandle kroppen hans på en uakseptabel måte. Det, mener Friedrich, er bakgrunnen til Hektors skjebne. Akillevs gjør det samme mot Hektor som Hektor ville gjøre mot Akillevs venn. Ingen andre grunner er oppgitt hos Friedrich og han diskuterer ikke heltenes skjebner på noen annen måte.

Gudene har også svært lite betydning i Friedrichs analyse. De få ganger Friedrich nevner gudene og deres handlinger er de nødvendige for å vise til tradisjoner og utvikling av Iliadens handling. Mystiske krefter har ingenting å gjøre med tragedien til heltene, de er selv skaperne av sin skjebne. Krigen presser dem til å gjøre de tingene, som videre fører til heltenes nedgang og tragisk død. Alle krigere beskrives positivt i Iliaden, mener Friedrich. Når det først kommer til tragiske hendelser som rammer dem, mister de en del av humaniteten sin og den forandringen får dem til å handle barbarisk og brutalt, på en måte som ikke kan bli unnskyldt.

Friedrichs eget syn på en krig kunne ha stor påvirkning på hans analyse og hans skildring av en blodig krig. Hans egen deltakelse i den andre verdenskrig kan tenkes å ha satt et preg på hans syn på Iliaden og han prøvde å vise hvordan krigen utspilte seg. Friedrichs forsøk på å forklare heltenes død var betinget av hans eget syn på krigens grusomheter og måten han fordømte krigen på. Hans analyse lar oss trekke paralleller mellom den andre verdenskrig og den Trojanske krigen, han kunne også skjønne hvordan de forskjellige karakterene i Iliaden ble innblandet i krigen som de antagelig hadde et tvetydig syn på.

Friedrichs analyse er en enestående studie av Iliaden, som åpner et nytt syn på dette klassiske verket og viser at moderne analysemetoder, som ofte brukes i kriminalpsykologi og medisin, også kan brukes i analysen av skriftene fra antikken. Heltenes handlinger var analysert på en psykologisk måte, mens kunnskapen innenfor anatomi og legevitenenskap var med på å forklare krigernes sår og vise til kunnskapen Homer kunne ha om kamper og menneskets kropp. Med dette tar Friedrich et steg fra tidligere analyser, han ser på Iliaden som en skildring av en krig, han peker ut troverdige hendelser og understreker lite troverdige hendelser som han senere prøver å forklare ut fra kulturen og oppbyggingen av Iliaden, like mye som nødvendigheten av slike utroverdige skildringer som forfatteren av Iliaden måtte bruke for å få fram et poeng. Samtidig kunne synet på de forskjellige konfliktene i verden

påvirke Friedrichs analyse, men den største påvirkningen er sannsynligvis hans egen deltagelse i den andre verdenskrig som et motvillig medlem av NSDAP og den tyske hæren, noe som fikk ham til å se på den trojanske krigen på en annen måte enn den var sett på før.

4. James M. Redfield – 1970-tallet

Redfield bruker en antropologisk måte å lese Iliaden på, og vekten legges på kulturell utvikling og samfunnsforhold som definerte en bestemt historisk periode⁷⁷. Redfields bok *Nature and Culture in the Iliad: The Tragedy of Hector* ansees for å være en av de viktigste analysene av Iliaden. Den handler spesielt om Hektors rolle i Iliaden, som altså analyseres på forskjellige måter ut ifra en antropologisk lesing. Det innebærer at aspekter som samfunn, folketro, skikker og så videre får betydning. Redfield skrev boken sin tidlig på 70-tallet, og vi kommer til å se litt på politiske og samfunnsmessige forandringer både på 60-tallet og tidlig på 70-tallet.

4.1 J.M. Redfield og hans liv

James M. Redfield var født i 1935 og var sønn av Robert Redfield, professor i antropologi og etnolingvistikkk ved universitetet i Chicago fra 1934 til 1946. James Redfield selv studerte i Chicago og Oxford, og kom tilbake til Chicago i 1961 for å ta doktorgrad. I 1976 ble han utnevnt til professor ved The College University of Chicago, i en posisjon han fortsatt har. Redfield er professor i klassiske studier ved Universitetet i Chicago og har utmerket seg med studier av Homer og Herodotus⁷⁸. En av Redfields studier er presentert i hans antropologiske studie av Iliaden, *Nature and Culture in the Iliad*.

4.2 Om Hektors tragedie og død i "Nature and Culture in the Iliad"

I denne analysen av Iliaden legger Redfield spesielt mye vekt på betydningen av skjebnen og gudenes rolle i Iliaden og den homeriske verden. Redfield analyserer forskjellene mellom guder, helter og tragedien som begrunnes av disse forskjellene; samtidig nevner han ødeleggelse og lemlestelse av kroppen og heltens motløshet mot skjebnen og gudenes natur, som i Redfields analyse ligger mye høyere enn det menneskene i Iliaden kan forstå. Redfield viser til gudenes skjulte agenda og går dypt i forklaringen av gudenes rolle i den homeriske verden og Homers diktning, noe som også kan være nødvendig for å få en forståelse for kulturen som bidro til dannelsen av Iliaden.

Helt i begynnelsen av "Nature and Culture" fastslår Redfield sin hypotese om at helten aldri er en skaper av situasjoner, han er kun et middel eller et offer for situasjonen. Uten å analysere eller prøve å forstå resultatet av sine handlinger gjør helten det han mener må

---

⁷⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/Anthropology>

⁷⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/James_M._Redfield

gjøres⁷⁹. Hans handlinger dikteres av æren hans, ønsker til gudene som beskytter han, ikke minst skjebnen bestemmer mye over heltens handlinger. Skjebnen, som et begrep, spiller en stor rolle i Redfields analyse når han snakker om heltene i Iliaden. De er klare over sin skjebne og er klare for å dø, mener Redfield, men de forverrer skjebnen med sine handlinger. Det er svært lite de kan gjøre selv. Når en viss handling først utføres, fører den til andre handlinger, som er forutbestemte av skjebnen. For eksempel viser Redfield et mønster av hendelser, som forutbestemmes av skjebnen, og idet den første gjerningen utføres, er det ingenting noen kan forandre; her snakker Redfield om sammenhengen mellom Patroklos død, Hektors død og Akillevs død, samt Trojas fall⁸⁰. Ikke minst ære og nødvendigheten av noen handlinger fører til at skjebnen utføres. Hektor og Akillevs er hverandres skjebner, Hektor dreper Akillevs' venn og med det får han Akillevs til å komme tilbake til slagmarken, der Hektor selv blir drept og med det forsegles skjebnen til Akillevs selv⁸¹.

Drapet av Hektor er en ærefull handling Akillevs må gjøre som en del av begravelseritene for vennen. Æren til helten selv og vennen hans viser veien, mens han selv ser ut til å være klar over at på grunn av denne handlingen blir han drept, som resultat av den hevnen trojanerne tar for Hektor.⁸² Mens Hektor og Akillevs er bundet av skjebnen sin, blir Patroklos drept, som en følge av sine egne valg. Valget er tatt av Akillevs, som lar vennen sin gå i kamp mot trojanerne, mens Hektor fungerer som et våpen i hendene til andre.⁸³ Som et menneske med en sterk æresfølelse klarer han ikke å se andre løsninger, uansett hvor ødeleggende den løsningen kan bli i fremtiden.

Redfield diskuterer Hektors rolle i Iliaden som et instrument i hendene på andre mennesker og guder. Hektors ærefulle personlighet setter ham i en situasjon, han ikke klarer å komme ut av. Tragedien til Hektor ligger først og fremst i hans rolle som våpen i hendene på andre mennesker, han er en person som tar ansvaret for andre og er ekstremt følsom for vanære og, i motsetning til Paris, handler kun etter ærens prinsipper som rådet i Homers verden. Hans død er en samlende tragedie, som har utgangspunkt i flere ting. Døden hans er resultatet av flere hendelser, mange av dem var ikke tatt av Hektor selv, men han ledes til de handlingene. Hektor bestemmer å beskytte Paris, siden det er en riktig ting å gjøre i hans øyne, Hektor beskytter byen sin fordi det er hans plikt, han dreper Patroklos fordi det er

---

⁷⁹ J.M Redfield, *Nature and Culture in the Iliad*, Chicago, 1975, s. 17

⁸⁰ Redfield, *Nature and Culture*, s. 19

⁸¹ Redfield, *Nature and Culture*, s. 27

⁸² Redfield, *Nature and Culture*, s. 107

⁸³ Redfield, *Nature and Culture*, s. 141

plikten hans, han vil ikke vente bak murene til Troja og går i kampen mot Akillevs, som er også en ærefull ting å gjøre, men alle disse hendelsene fører til hans død.

Hektor beskrives som en helt, beskyttet av det overnaturlige, men kun så lenge det overnaturlige er interessert i å beskytte ham. For det meste presenteres Hektor som et instrument i hendene på Apollon, spesielt når det gjelder drapet av Patroklos. Når Patroklos ikke gjør det Apollon vil og ikke går tilbake fra Trojas murer, handler Hektor etter Apollons ønsker. Det ser ut, etter som Redfield beskriver den kampen som er svært viktig for hans analyse, at den største motstanden foregår mellom Apollon og Patroklos, mens Hektor igjen handler blindt. Til slutt får Hektor den seieren som gleder både hans overnaturlige beskytter og menneskene i Troja, men som til slutt fører til hans egen undergang.⁸⁴

Når det gjelder grunnen til de fleste av Hektors handlinger er han beveget av redselen for vanære som er mye større enn hans frykt for døden⁸⁵. Alt han gjør er sterkt påvirket av hans æresfølelse. Her sammenligner Redfield Hektor med Paris, som lenge ble ansett som en av de hovedgrunnene til den trojanske krigen. Redfield mener at Paris og Hektor representerer forskjeller i samfunnet, i og med at Hektor, som er redd for vanærende handlinger mer enn døden selv og Paris har ikke de samme følelsene eller synspunkt. Samtidig er Paris ikke så bekymret over andres mening om han, mens Hektor er veldig følsom for dette. Redfield beskriver den homeriske kulturen som *shame culture*⁸⁶, heltene skiller ikke mellom personlig ansvar om moral fra konformitet, der personlig vanære betinges veldig sterkt av frykten for ”hva folket kommer til å si” og det er nettopp det som fører dem til tragedie. Gudene bruker ofte den misforståelsen som en måte å beordre og oppfordre heltene til forskjellige handlinger. De forklarer det med enkle begrep, som heltene godt forstår, mens gudene selv har en agenda, som heltene ikke greier å forstå eller kan tenke seg. Hektors æresfølelse og lojalitet fører ham til forverring av situasjonen, på samme måten som Akillevs’ vrede gjør – at heltene føres til en blindgate som de ikke greier å komme ut fra til slutt og når situasjonen blir uløselig resulterer det i heltens død.⁸⁷ Heltene, som enkle mennesker er avhengige av menneskene rundt dem, de er avhengige av deres gjenkjennelse og støtte. Spesielt Hektor får mye styrke fra menneskene rundt seg og han er veldig avhengig av de menneskenes synspunkt om han, han blir sterkere når han vet at menneskene i Troja skjønner og godtar hans handlinger. Men når Hektor står alene mot Akillevs, har han ikke støtte fra mennene

---

⁸⁴ Redfield, *Nature and Culture*, s. 148

⁸⁵ Redfield, *Nature and Culture*, s. 115

⁸⁶ Redfield, *Nature and Culture*, s. 116

⁸⁷ Redfield, *Nature and Culture*, s. 109

sine, og det er da han havner i en situasjon som han ikke kan løse – han kan ikke forlate slagmarken, fordi det kommer til å føre til hans vanære, noe som han ikke vil leve med. På slagmarken får ikke han hjelp fra noen. Den situasjonen er uløselig og når Hektor blir isolert fra samfunnet sitt blir han svak⁸⁸, siden i motsetning til Akillevs har han ikke fordelene med å ha egenskaper som er annerledes fra menneskelige styrke, heller ikke har han en guddommelig bakgrunn.

Når Redfield snakker om betydningen av samfunnet i Iliaden, ligger Hektors tragedie i hans forhold til familien sin. Redfield legger ikke så mye vekt på familien til en helt som det Jebb gjorde, men uansett diskuterer Redfield den betydningen som en familie hadde for en helt og hvordan en familie kunne forverre heltens tragedie og på hvilken måte. Redfield ser på Hektor som en person som tenker på hele samfunnet, mens hans nære tenker for det meste bare på familien sin – for eksempel Andromakhe tenker på hvordan hun kommer til å ha det hvis Hektor dør, mens Hektor forutsier at med hans død må Troja falle også.⁸⁹ Men her også ligger det en del av Hektors tragedie – han blir revet mellom sin plikt overfor folket, da han må gå i krig og beskytte landet sitt, og nødvendigheten å forlate familien sin for å beskytte den, noe som utløser Andromakhes gråt, klager og forutsigelse av hans død. Hektor, i Redfields analyse, må forlate familien sin for å beskytte dem. I Hektors forsøk på å forsvare dem ligger det også et svik, siden han ikke greier å oppfylle ønskene til alle sammen, både folkets ønsker og familiens. Plikten overfor folket blir til svik mot familien⁹⁰. I tillegg mener Redfield at i Iliaden er arven viktig: her snakker han ikke bare om den juridiske arven, siden arven fordeles likt mellom alle sønner i den homeriske verden. Arven som Redfield snakker om er den moralske arven. Hektor har status av Trojas forsvarer og derfor er Priamos etterfølger og håp om krigens positive utløp⁹¹. Men i motsetning til Hektor ser de at hans kamp mot Akillevs kommer til å resultere i Hektors død og følgende fall av alle deres håp og forventninger, så de tier til og med til psykologisk angrep, når både Priamos og Hekabe sier at hvis han dør, dør foreldrene sammen med ham. For eksempel sier Priamos – ”*in dying you are killing me*”, mens Hekabe sier ”*in dying, you are killing a part of myself*”. Slik prøver de å skremme han bort fra å gå i kamp mot Akillevs ved å gi ham skylden for å drepe en forelder⁹². Redfield hevder at Hektor sier veldig lite og gjør veldig lite på eget initiativ⁹³, han handler

---

⁸⁸ Redfield, *Nature and Culture*, s. 158

⁸⁹ Redfield, *Nature and Culture*, s. 124

⁹⁰ Redfield, *Nature and Culture*, s. 123

⁹¹ Redfield, *Nature and Culture*, s. 112

⁹² Redfield, *Nature and Culture*, s. 157

⁹³ Redfield, *Nature and Culture*, s. 110

etter andres ønsker og det er en av grunnene til hans nederlag og tragedie. I tillegg har ikke Hektor mulighet for å ofre sitt liv slik at byen hans får mulighet til å bli reddet⁹⁴. Tragedien til en homerisk helt, mener Redfield, ligger ikke i hans død, siden han er klar for å dø og døden avslutter hans ærefulle liv, fullfører historien hans og ikke minst fullfører skjebnen hans. Heltens død er en tragedie for andre, for de som må fortsette å leve videre uten ham⁹⁵. Her fortsetter Redfield tradisjonen som var begynt av Richard Jebb – som også så på heltens død som tragedien til andre mennesker snarere enn hans egen.

Når det kommer til forholdet mellom Hektor og gudene, er heltens avhengig av gudene. De forsvarer ham, beskytter ham og hans interesser; det eneste heltens ikke er klar over er at gudene ikke vil forandre skjebnen deres for dem, og når de mister interessen for ham, mister han deres beskyttelse. For Zeus er Hektor et fordelaktig middel til å utføre gudens egne hensikter. Gudene kjemper sine egne kamper og konkurrerer seg imellom, og det er det som interesserer dem mest. Slik som Zeus, som favoriserer trojanere, men hans nåde er midlertidig, og hans interesser er å holde balansen, så langt det lar seg gjøre, mellom konkurrerende grupper av guder. Zeus' primære interesse ligger ikke i menneskets verden, derfor er hans beskyttelse midlertidig, men det vet Hektor ingenting om⁹⁶. Gudene hos Redfield er ikke lenger noen metaforer for naturkrefter, han ser på dem som likeverdige deltakere i den trojanske krigen og deres betydning i dannelsen av menneskenes tragedie. Men gudene analyserer han som en del av den kulturelle bakgrunnen til Homer og derfor analyserer han gudenes handlinger likt med menneskenes. Hektor er bundet mellom gudenes ønsker, familiens og folkets forventninger og sin egen ære, har svært lite mulighet til frie handlinger. Hektors frihet beskrives på følgende måte hos Redfield: *In action he is free only as a dropped stone is free to follow the laws of gravitation*⁹⁷. Gudene er svært innflytelsesfulle vesener, som bruker menneskene kun for å få viljen sin, men ikke mer. Redfield viser senere til at gudene, selv om de er personifiserte og har særegne karaktertrekk, fortsatt har noen trekk av enkle naturfenomener og makter. De er også publikum til krigen og inni mellom er de deltakere i krigen og de er svært lite emosjonelt involverte. Heltene blir også gudelignende i situasjoner da de utfører strålende handlinger eller når de blir ekstremt voldelige, altså ikke like mennesker,⁹⁸ men det forandrer ikke deres dødelige natur.

---

⁹⁴ Redfield, *Nature and Culture*, s. 124

⁹⁵ Redfield, *Nature and Culture*, s. 175

⁹⁶ Redfield, *Nature and Culture*, s. 136-137

⁹⁷ Redfield, *Nature and Culture*, s. 143

⁹⁸ Redfield, *Nature and Culture*, s. 246

Redfield beskriver drapet på Hektor og lemlestelsen av Hektors kropp som en del av begravelseriter til Patroklos, men ikke minst som en logisk følge og utspill av Hektors skjebne, der Akillevs fungerer som skjebnens våpen. Her vier Redfield oppmerksomhet til språkbruken i Iliaden og dens betydning. Han diskuterer også hvorvidt de handlingene kan være unnskyldt – både av mennesker i Iliadens verden, men også av Homer selv. Hektors skjebne møter han til slutt – siden han lovde å kaste Patroklos til hundene, blir han kastet til hundene selv som en hevnhandling⁹⁹. Slik forandres en helt til et rovdyr som kaster kroppen til fienden sin til andre rovdyr. Uansett hvor mye en handling blir rettfærdiggjort og hvor mye den handlingen er anmodet av gudene, er denne handlingen vanærende både for morderen og hans offer. Videre, når det gjelder Hektors skjebne, forandrer handlingen hans til en hund, til et rovdyr, mens etter at Akillevs dreper Hektor, er det Akillevs som er nå blitt til et rovdyr og Hektor blir gjort til mat for rovdyrene¹⁰⁰. Akillevs og Hektor er bundet sammen av skjebnene sine, de er ikke like, men hver av dem er hverandres skjebne.¹⁰¹ Eneste Akillevs kan gjøre etterpå for å gjenvinne menneskelig status er å gi Hektors kropp tilbake til Priamos, som han gjenkjenner litt av sin egen far i. Igjen spiller familie en stor rolle, men etter at Akillevs gir fra seg Hektors kropp til Priamos fjerner han, etter Redfields analyse, forskjell mellom den drepte og hans banemann.

Redfield er veldig interessert i samfunnet som Homer beskriver i Iliaden og han prøver å forklare det ut ifra det antropologiske synspunktet. Han diskuterer heltene og gudene på likt, siden de representerte likeverdige karakterer for Homer og menneskene i Homers tid. Redfield prøver å vise hvordan alle de gudene og heltene hadde påvirkning på hverandre. Gudene var viktige karakterer for Homer, men han nevner også teorien at gudene er overjordiske, mystiske makter som har veldig menneskelige trekk, samtidig som mennesker kan ha noen guddommelige trekk. Gudene i Redfields analyse av Iliaden spiller rollen til en gruppe deltagere, usynlige for de fleste krigere, som har sine meninger om krigen i Troja, har sine favoritter – enten i den greske hæren eller den trojanske, men de fleste gudene har ikke noen følelsesmessig tilknytning til heltene. Når det gjelder menneskene i Iliaden, lever de etter sine egne æresstandarder og har egne kulturelle verdier, som da er familie, eldre mennesker, sin ære, sitt fedreland og så videre. Men innimellom må både guder og helter oppføre seg etter felles for dem lover, bl.a. vanærende handlinger, som Redfield forklarer som like skadende både for menneskene og for gudene. Gudene kan oppfordre til de handlingene,

---

⁹⁹ Redfield, *Nature and Culture*, s. 199

¹⁰⁰ Redfield, *Nature and Culture*, s. 202

¹⁰¹ Redfield, *Nature and Culture*, s. 203

men det gjør ikke de handlingene mer rettferdiggjorte. Helten er en menneskefigur som levde innenfor stramme rammer av sin ære og religion (altså gudenes påvirkning på helten og gudenes bestemmelse over heltens handlinger). I tillegg er ønsket hans å beskytte landet sitt, men tragedien hans ligger i situasjoner der interessene til landet og menneskene strider mot heltens egne prinsipper om ære og ønske om å rettferdiggjøre handlingene sine fram for sine overjordiske patroner og andre mennesker. Helten havner i en interessekonflikt, der han ofte er bare et middel i hendene til andre maktene, slike som andre mennesker, guder og ikke minst heltens egne motstandere.

Redfield bruker antropologisk måte å analysere Iliaden på. Vi har allerede sett at Jebb prøvde også å se på samfunnet som Homer beskrev, men da var denne type analysen (antropologisk) en ny vitenskap. Siden Jebbs analyse hadde synet på Iliaden forandret seg virkelig mye og de fleste begrepsanalyser har Redfield kommet til en stor del helt nye forklaringer, som for eksempel hans syn på guder som en viktig sugettdel og heltens tragedie som var betinget av hans miljø, samfunn og arv.

4.3 Verden i J.M. Redfields tid – krigen i Vietnam

Den perioden da Redfield skrev sin bok var sterkt påvirket av krigen i Vietnam og motstanden den vakte blant ungdommen rundt i verden. Krigen i Vietnam var ikke den eneste konflikten som påvirket samfunnet i den perioden. Blant annet Cubakrisen var også en viktig hendelse på den tiden. En politisk hendelse til, som delte Europa og forsterket striden mellom den kommunistiske og den vestlige verden ble forsterket med byggingen av Berlinmuren i 1961¹⁰². Vitenskapen og samfunnet gjennomgikk store forandringer og mange verdier i samfunnet ble også forandret.

Aksjoner mot Vietnam begynte aktivt i 1965. USA brukte mer missiler i perioden 1965-69 på å bombe vietnamesiske landsbyer enn det som ble brukt av aksemaktene i løpet av hele den andre verdenskrig¹⁰³. Omfanget av ødeleggelsen i Vietnam var uhørt. Rapportene fra den amerikanske hæren var at landsbyene var beroliget, selv om den kommunistiske motstanden fortsatt var sterk og den var vanskelig å kontrollere. Den vietnamesiske motstanden brukte en type krigsføring, som USAs styrker ikke hadde så god kjennskap til, nemlig geriljakrigen. Store protester og kritikk som krigen vakte involverte også vanlige

---

¹⁰² Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 1023

¹⁰³ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 1003

mennesker og mange politikere, spesielt i Vesteuropa¹⁰⁴, synet på den store nasjonen som herjet i et lite land var svært negativt. Folkemeningen var også sterkt imot den krigen, og kritikken mot amerikansk krigspolitikk var utgangspunktet for flere studentdemonstrasjoner mot krigen over hele verden.¹⁰⁵ Blant annet var motstanden mot krigen sterkt påvirket av hippiebevegelsen som var dannet i 1960 blant ungdom og studenter rundt i verden. Hippieene var påvirket av bl.a. klassiske greske filosofer, bl.a. Diogenes og filosofiske skoler, for eksempel Kynisme, de dro også påvirkninger fra forskjellige religiøse bevegelser fra hele verden, og ba om frihet, både fysisk og åndelig, bevissthetstilstand og frigjøring av sinnet, som ofte ble oppnådd med hjelp av forskjellige narkotiske stoffer¹⁰⁶. De bevegelsene propaganderte den fredelige motstanden mot krigen, studentene rundt i verden var sterkt påvirket av hippiebevegelsen og det var mange som i senere tid fikk sterke relasjoner mellom protest mot krigen i Vietnam og hippier. Religion derimot fikk en ny betydning, interessen for Hinduismen og Buddhismen, religioner som oppfordret til fredelig løsning av konflikter og til fredelig samvær mellom menneskene. De religionene som oppfordret til personlig vekst og utvikling, snarere enn følge av kanoner og regler og derfor var interessante for hippiebevegelsen. Religion ble en måte å finne ro i et politisk turbulent samfunn.

Den kalde krigens eskalerende vekst betinget også denne perioden og er ofte beskrevet som ”bipolar”, siden det var to store makter, som påvirket globale forandringer; bl.a. skjedde mange kriger på grunn av motstanden mellom den kommunistiske og kapitalistiske verden¹⁰⁷. Byggingen av Berlin-muren i 1961 forverret situasjonen. I tillegg ble den kalde krigen forverret av rustningskappløpet, som dreide seg mest om utvikling av atomvåpen¹⁰⁸. Den bipolare tilstanden ble også godt synlig i løpet av Cubakrisen, da motstanden kom nærme en væpnet konflikt¹⁰⁹. Motsetningene mellom den kommunistiske verden og den kapitalistiske, vestlige verden kom veldig sterkt til synet. I tillegg kom Brezjnev med ”Brezjnev-doktrinen”, som beskyttet aggresjon og innvandring til andre områder for å forsvare interessene til den proletariske internasjonalismen. Doktrinen var ment å forklare årsaken til invasjonen i Tsjekkoslovakia i 1968 p.g.a. ”Praha-våren” og viste at Sovjetunionen, likt med USA, ville ty til alle midler for å forsvare sine interesser. Forsøket til det tsjekkiske styre på å gi kommunismen et menneskelig ansikt fikk tragiske følger, siden forsøk på å gi menneskene

---

¹⁰⁴ Palmer, Colton, Kramer, A History of the Modern World, s. 1004

¹⁰⁵ Palmer, Colton, Kramer, A History of the Modern World, s. 1004-1005

¹⁰⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Hippie>

¹⁰⁷ Palmer, Colton, Kramer, A History of the Modern World, s. 995-996

¹⁰⁸ Palmer, Colton, Kramer, A History of the Modern World, s. 997-998, 1000

¹⁰⁹ Palmer, Colton, Kramer, A History of the Modern World, s. 1000-1002

mer ytringsfrihet, reisefrihet og mulighet til å danne flere partier enn bare den kommunistiske ble sett på som et forsøk på å gå mot den kommunistiske ideologien. Praha-våren og krigen i Vietnam fikk sterk kritikk fra både politikere og menneskene i forskjellige land.¹¹⁰

Når det gjelder vitenskap i denne perioden var utviklingene påvirket av krigføring og det militære kappløpet. Vitenskapstenkning som kom til verden i løpet av den andre verdenskrig ble etterfulgt av en enda sterkere militær orientert vitenskap fra perioden av den kalde krigen.¹¹¹ Nettopp dette betinget den raske oppveksten av vitenskapelig tenkning, spesielt når det kom til realfagene. Psykologifaget ble mer utviklet og ga bedre forståelse for grunnene for menneskenes handlinger.¹¹² Til og med antropologien, som Redfield var veldig godt kjent med, var påvirket av psykologi, siden det dukket opp en ny retning innenfor antropologi – nemlig kognitiv antropologi, og psykologisk antropologi fikk større utvikling¹¹³, siden interesse for psykologi vekket nye måter å se historiske samfunn og kulturer på.

4.4 Sammenligning og konklusjon

Slik var den politiske og kulturelle bakgrunn for den perioden da Redfield skrev sin analyse av Iliaden. Hans syn på det klassiske verket var påvirket av de utviklende antropologiske studiene og synet på personene i det antikke samfunn. Ikke minst måtte de politiske hendelsene i verden spille en rolle for forandring av synet på klassiske skrifter og både forskere og menneskene ellers måtte reagere på de hendelsene og se paralleller mellom sin egen tid og tiden til Homer eller den tiden da krigen ved Troja utspilte seg. Redfield var også sterkt tilknyttet samfunnet på universitetene, spesielt universitetet i Chicago der han underviste, og var et vitne til protestene blant studentene. Hans meninger kunne være påvirket av det politiske og kulturelle synet på krigeren, som dannet seg i denne perioden. Samtidig forandret synet på gudene seg, de ble sett som makthavende, menneskelignende vesener. Videre skal vi se litt nærmere på parallellene som kunne ha vært dannet som resultat av de hendelsene. Redfield ser ut til å ønske å se på hovedkarakterene som mennesker, typiske for Homers tid eller for tiden som Homer kunne forstå og beskrive. Friedrich, for eksempel, ser på hovedpersonene som litterære karakterer, mens Redfields analyse viser til forståelse for menneskenes følelser og Homer er mest nevnt eller brukt som et medium for de

---

¹¹⁰ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 1007-1008

¹¹¹ Thomas J. Misa, *Leonardo to the Internet. Technology and culture from the Renaissance to the present*, Baltimore, 2004, s. 109-191

¹¹² http://en.wikipedia.org/wiki/1970s#Social_science

¹¹³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Anthropology>

hovedpersonene. Synet på Hektors tragedie ble, som det er vist her, svært annerledes fra den tidligere analysen. Det som ble annerledes var den allerede nevnte menneskeligheten og humane synet på heltene, i tillegg ble heltens følelser, tanker og handlinger analysert som handlingene og tankene til en vanlig person. Tidligere historikere så vanligvis på Iliaden nettopp som språkets formidling, en måte å uttrykke sagnene og fortellingene på, men nesten aldri som et forsøk på å formidle heltens følelser, tanker, vise deres karakterer og vise til miljø som eksisterte da Iliaden ble skrevet. Redfield forsøkte å vise verden som Homers helter levde i og vise hvordan deres handlinger ble begrunnet, hva deres miljø og samfunn forventet fra dem.

For det første kan vi se litt nærmere på parallellene som kunne trekkes mellom krigen ved Troja og krigen i Vietnam. Begge krigene var et forsøk på invasjon i en mindre stat av en stormakt, som hadde teknologi og industriell utvikling på sin side, for ikke å snakke om overlegenhet i militær styrke. Handlingene til Hektor og hans ønske om å redde Troja, uansett ofre, måtte sees som en klar parallell til krigen i Vietnam, der geriljaen kunne sette en stopper for USAs forsøk å kontrollere deres land for en lang periode og til og med vinne over de amerikanske styrkene i enkle slag. Det samme gjaldt selvsagt for krigen i Troja også. En annen parallell til krigene og konfrontasjon mellom de forskjellige nasjonene var striden mellom den kommunistiske verden og den kapitalistiske verden.

Men det viktigste var selvsagt tragedien til Hektor som helt, han gjør alt for å beskytte både sitt land, sitt folk, sin familie og sin ære. Hektor gjør det han skal, uansett konsekvensene. Et slikt bilde kunne enkelt representere bildet av en perfekt kriger, bildet som viste krigerens tragedie. Den personlige tragedien til en person som går i krig og må forlate hjemlandet sitt for å beskytte verdiene, som han tror på, blir nå sett på som en tragedie. Mennesket, krigeren forlater det han er mest glad i for å beskytte det, men han greier ikke dette, siden han ikke bestemmer utgangen av kriger og ei heller kan handlingene hans forandre noe. Han gjør det som han tror er riktig, men det fører kun til hans personlige tragedie, siden hans verdier og hans ærlighet ikke stemmer overens med verdens realiteter. Hektors ærlighet er hans tragedie fordi han ikke klarer å komme ut av situasjonen han havner i, siden alle løsninger som kan hjelpe ham til å bevare sitt liv ser han på som vanærende. Det samme ble mye diskutert av ungdommen under Vietnamkrigen. Unge mennesker som dro i denne krigen gjorde det de mente var en ærefull handling, men synet på deres handlinger hos ungdomsbevegelser var annerledes og de fordømte handlingene, men syntes også synd på de unge soldatene. Hektors død er et resultat av handlingene til en ærefull person. Tragedien til

Hektor i denne analysen forstås mer som tragedien til en person som ikke lenger passer i et samfunn som er råttent og ikke følger de reglene som vi forventer skal følges. Det hele kan lett sammenlignes med krigen i Vietnam, da ærlige ungdom som ville hjelpe landet sitt og som trodde at det de var bedt om å gjøre var en riktig og ærefult ting å gjøre.

Synet på gudene som har sin egen agenda og med det forseglert heltens skjebne og utløser tragedien hans er antagelig Redfields forsøk på å vise hvordan makthaverne får menneskene til å gjøre det som er nødvendig for makthavere. Redfield ser på dem som likeverdige karakterer, som han beskriver på en svært menneskelig måte, det eneste som skiller menneskene fra homeriske guder er gudenes skjulte agenda, som heltene ikke greier å se. Det samme gjelder statsoverhoder i den perioden, som Redfield lever i, mens soldatene som var sendt til Vietnam lett kunne sammenlignes med heltene i Iliaden, og ungdommen som protesterte mot krigen var ofte sett på som lite politisk bevisste.

Heltene i Redfields analyse er svært avhengige av samfunnet og meningen samfunnet har om dem. De bryr seg ikke om døden, de vil tjenestegjøre for fedrelandet sitt. Tragedien til heltene i Iliaden, slik Redfield forklarer det ligger i deres valg å følge samfunnets forventninger. Heltene er ikke redde for døden, de vet at døden er et resultat av deres valg. Heltene som bevisste medlemmer av samfunnet blir trukket inn i en ond sirkel av hendelser, som til slutt får dem til å handle uoverveid, for eksempel Hektors handlinger mot Patroklos – Hektor blir forandret til et rovdyr og til slutt treffer den samme skjebnen han selv, når Akillevs kaster Hektors kropp til hundene.

Heltenes psykologi er svært viktig i Redfields analyse – han er opptatt av heltenes følelser og det kan ha sin bakgrunn i voksende interesse for psykologi, som også begynner å brukes innenfor antropologi og som følge også blir brukt i historie. Et mer humant syn på helten viser enda sterkere paralleller mellom menneskene på Redfields tid og mennesker som Homer skrev om. Deres tragedier er ikke så ulike moderne menneskers tragedier og striden som heltene blir involvert i er ikke særlig annerledes. De vil også forsvare noe de er glade i, de er også samfunnsbevisste og deres handlinger, analysert fra moderne synspunkt vekker de samme spørsmålene som moderne kriger vakte blant ungdommen på Redfields tid. Deres handlinger, uansett hvor mye anmodet av samfunnet og deres egen ære utløser skjebnens gang.

Et mer humant syn på helten i de klassiske verkene prøver å gi en bedre forklaring på samfunnet som Homer beskriver, med forsøk på å gi en psykologisk skildring av heltene og

av maktene som styrer heltenes handlinger. Samtidig legger Redfield mye vekt på paralleller, som er viktige i Iliaden og som skaper leserens forståelse for Hektors og andre helters historie og deres tragedie. Redfield viser også måten som heltenes skjebner er bundet sammen på–ingen av heltene kan unngå skjebnen sin, og utsagnet om at Hektor og Akillevs deler skjebnen viser også krigens meningsløshet.

Redfields bakgrunn som universitetsforeleser, en person som hadde fått sin måte å analysere på fra tradisjonell antropologisk forskning, ga mulighet for en bredere analyse av Hektors karakter. Ikke minst kunne parallellene trekkes mellom hendelsene som skjedde i perioden som han var godt kjent med og Iliaden. Måten Redfield beskriver de forskjellige heltene og gudene på bringer dem nærmere til menneskene som levde sammen med Redfield. Gudene mister sine guddommelige trekk i denne analysen og sees på som makthavere. Nå ser Redfield på dem som vesener svært like mennesker og de handler av svært menneskelige grunner. Det eneste som skiller mennesker og guder er at gudene har mer innflytelse og har flere midler, enn vanlige mennesker.

I det hele tatt er Redfields bok svært viktig for forståelsen av grunnene bak krigen i Troja og heltenes handlinger. Hektors død beskrives som en menneskelig tragedie til en person, som tvinges (av samfunnet og hans egen forståelse for æren og plikten) til å utføre handlinger som til slutt fører til hans død og tragedie for hans samfunn, som mister sin beskytter og et viktig medlem.

5. Jean-Pierre Vernant – 1990-tallet

Vernant ga ut sin analyse av Iliaden først i 1991, som en del av en samling forskjellige essays som alle hadde felles utgangspunkt – de behandlet forholdet mellom de dødelige og udødelige i klassisk litteratur og gresk mytologi. Han selv er kjent for sine autoritative og grunnleggende

verk om den antikke kultur, religion, filosofi og vitenskap. Teoriene hans fikk stor utbredelse og vekt og hans vitenskapelige analyser av de forskjellige mytene og de litterære verkene la et grunnlag for mange moderne vitenskapsteorier. Blant annet hans lesing av mytene om Prometheus ga grunnlaget for filosofen Bernard Stieglers bok *Technics and Time, 1: The Fault of Epimetheus*¹¹⁴. Visualisering er viktig for minner om en helt, ødeleggelse av det ytre er tragisk siden den ødelegger minner. Vernants teorier er annerledes enn de tidligere teoriene; han begynte å legge mer vekt på det mentale og psykologiske bildet som helten kunne danne hos sine medmennesker. Den nyere forståelsen av Iliaden og et nytt syn på heltetragedien åpnet nye muligheter for analyser og ga mer forståelse for samfunnet i det klassiske Hellas. I denne analysen er mer vekt blitt lagt på karakterene og personlige skjenne­tegn hos hver enkel helt.

5.1 J.-P. Vernant og hans liv

Jean-Pierre Vernant var født i Provence, Frankrike, i 1914. Han studerte filosofi før den andre verdenskrig. Under krigen var han medlem av frigjøringsbevegelsen i Frankrike. Etter krigen fikk han utmerkelser for sin deltagelse i krigen. Etter krigen begynte Vernant å studere gresk antropologi og ble sterkt påvirket av Claude Lévi-Strauss. Ganske snart ble han en av de ledende forskerne på dette feltet.¹¹⁵ Vernant selv fikk flere utmerkelser og priser for sin innsats for utviklingen av studier av klassisk litteratur; i tillegg var han æresmedlem og æresdoktor ved flere universiteter, bl.a. Universitetet i Chicago, Universitetet på Kreta, Académie Royale de Belgique og mange flere. Vernant døde i Sèvres i 2007 og etter hans død ble navnet hans gitt til en fransk videregående skole: le Lycée Jean-Pierre Vernant.¹¹⁶

5.2 Om Hektors tragedie og død i "A 'Beautiful Death' and the Disfigured Corpse in Homeric Epic"

Vernants kommentarer til Iliaden baseres på forskjellige aspekter rundt begrepet vakker død og dens betydning i Iliaden. Vernant diskuterer tragedien til de forskjellige heltene, bl.a.

---

¹¹⁴ Bernard Stieglser, *Technics and Time 1: The Fault of Epimetheus*, Stanford, 1998

¹¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Pierre_Vernant

¹¹⁶ <http://www.lyceevernant.fr/>

Patroklos og Hektor, som ligger i måten deres kropper behandles på etter deres død. Han legger mye vekt på utseende, visualisering og skjebnen til en helt etter hans død og viser hvordan utseende og visualisering kunne være med på å danne minner om helten og hvorfor de minnene var viktige for heltens skjebne etter døden.

Vernant mener at det er svært viktig at heltens kropper oppbevares ungdommelige og uskadde (så lenge det lar seg gjøre) etter deres død og at de begravnes på en måte som er verdig deres status¹¹⁷. Hvis ikke det lar seg gjøre etter heltens død blir helten dømt til glemsel og skjebnen hans etter døden (i Dødens rike) blir også veldig tragisk. Minnene om helten blir forverret og ødelagt. Siste minnene om helten blir assosiert med nettopp det lemlestedet liket, ikke med den ungdommelige, sterke og vakre mennesket han var før sin død¹¹⁸. Døden gir helten muligheten for å få evig ære og sette ham i posisjon som en lokal guddom, men det er betinget av at døden skal være verdig og at helten skal bli verdig begravd; kroppen må behandles med respekt etter døden. Og tragedien til Hektor ligger ikke i hans tidlige død, i fallet av Troja som følger rett etterpå, tragedien ligger i behandlingen Hektor får av Akillevs etter døden. Bildet, som ble skapt av helten spilte en viktig rolle for hans liv etter døden og ikke minst for hans heltestatus / nesten guddommelig status etter døden. Det er derfor svært viktig for Akillevs å få tilbake kroppen til Patroklos før Hektor får mulighet til å lemleste den, mens de samme prinsippene får Priamos til å gå til grekernes leir. Han vil få tak i sønnens kropp for å få mulighet til å gi han en begravelse verdig en helt og beskytter av det trojanske folket¹¹⁹. Forsøket på å lemleste kroppen, i sin tur, er et forsøk på den beste hevnen – et forsøk på å ikke bare skade fienden, ikke bare drepe ham og utrydde ham fysisk, men også å ødelegge minnet om ham¹²⁰.

Etter Vernants teori er en vakker død også en ærefull død¹²¹, mens den døden Akillevs dømmer Hektor til kan beskrives som vanærende. Uforgjengelig ære er viktig for en helt, mens ødeleggelse av kroppen hans forvirrer minnene om han. Kroppen hans er ikke lenger assosiert med den personen han var mens han levde. Her er Vernant enig med Jasper Griffin og de teoriene han beskriver i sin bok ”Homer on Life and Death”.¹²² I denne boka beskriver Griffin hvorfor lemlestelse ansees som en av de største tragediene som kan ramme en helt.

---

¹¹⁷ D.L. Cairns / J.-P. Vernant, *Oxford Readings in Homer's Iliad, A "Beautiful Death" and the Disfigured Corpse in Homeric Epic*, New York, 2001, s. 320

¹¹⁸ Vernant, *A "Beautiful Death"*, s. 326

¹¹⁹ Vernant, *A "Beautiful Death"*, s. 339

¹²⁰ Vernant, *A "Beautiful Death"*, s. 320

¹²¹ Vernant, *A "Beautiful Death"*, s. 312

¹²² J.Griffin, *Homer on Life and Death*, New York, 1980

Helten er klar for å dø ung (*he whom gods love dies young*¹²³), og det innebærer ikke en tragedie for en helt, han er villig for å dø, nettopp som Akillevs vil reise til Troja og dø en ærefull men tidlig død, snarere enn dø hjemme¹²⁴. Men tragedien, etter Vernant og Griffin, begynner da helten ikke dør den ærefulle døden han streber etter. Etter en ærefull død fikk helten muligheten til å bli eviggjort i folkets minner og det var ofte en praksis at avdøde helter fikk statusen til lokale guder og ble tilbedt. Mangel på en kropp som kunne gravlegges med alle de nødvendige utmerkelsene gjorde dette umulig å gjennomføre¹²⁵. Håret, ansiktet, hendene og kroppen ellers skulle helst være vakre da helten skulle begraves; det dannet et bilde av hvordan han så ut mens han levde, nettopp bildet av en ung og vakker¹²⁶, en gudenes favoritt. Men det som var skremmende for en helt, var å miste den muligheten, å få kroppen sin lemlestet – slik som Akillevs gjorde med Hektor og som Hektor ville gjøre med Patroklos og Sarpedon¹²⁷. Å dekke den avdøde i støvet, hugge ham i biter eller prøve å ødelegge liket hans på andre måter, betyr et angrep på integriteten til den menneskelige kroppen og det har et mål i sikte: å fjerne alle assosiasjoner av den døde kroppen med det mennesket den en gang var¹²⁸. Støv i håret, skittent ansikt, ugjenkjennelig kropp, rustning, som er tatt fra den avdøde og så videre, alt dette ødela bildet av den gudelignende helten, og den skapte forvirring i tankene til menneskene rundt ham og var skadelig for dannelsen av kultusen til den helten¹²⁹. Vernant hevder at virkelig eksistens lå i muligheten til å bli gjenkjent, verdsatt og hedret. Så lenge gjenkjennelsen ble vanskelig, ble verdsettelsen også nedsatt og statusen ødelagt; eksistensen var også forringet og det ble vanskelig å ære den avdøde i samsvar med hans handlinger og statusen som han hadde mens han levde.

Vernant forteller også om den forskjellen Priamos gjør klar angående døden til en gammel mann og en ung og vakker kriger – den sistes død er mer prisett og ansees å være vakker. Da den unge krigeren blir drept i krigen, er døden hans uansett ærefull og vakker, mens døden til den gamle mannen, som dør hjemme i sin egen seng er ikke fullt så vakker og bemerkelsesverdig¹³⁰:

---

¹²³ Menander, *The Plays and Fragments*, New York, 2001, s. 205

¹²⁴ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 312-313

¹²⁵ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 332

¹²⁶ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 336-338

¹²⁷ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 336

¹²⁸ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 336-337

¹²⁹ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 335

¹³⁰ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 328

En yngling er skjønn, når han ligger på valen fellet i kampen med gapende sår av det skjærnde kobber. Herlig er alt hva man ser av hans legeme selv etter døden. Men når en gubbe er drept og hunder får skjemme hans hvite hår og det grånede skjegg og det som han dekker i blygsel – tungere lodd kan aldri en jammerfull dødelig times.¹³¹

Slik beskrives en ung manns død i kampen som vakker og ærefull, hans blod og sår representerer hans utmerkelse i kamper, mens døden til en gammel mann assosieres med det motsatte, siden hundene fikk gnage hans kropp¹³². Hvis en ung kriger ble kastet til hundene og kroppen hans ble behandlet på vanærende måte var det tegn på ytterlig nedverdiggelse. Hans handlinger i kamper, hans status var forringet, alt det menneskelige som tilhørte ham var ødelagt. Å dø lik død som en gammel mann får ham til å synke under menneskelighetsnivået, forandret hans død fra ren skjebnebestemt utgang til skrekkelig uhyrlighet¹³³. Her ligger Hektors tragedie – hans skjebne er bestemt, det er ingenting han, andre mennesker eller gudene kan gjøre noe med, mens nettopp Akillevs handlinger, hans forsøk på å lemleste fienden sin er Hektors tragedie. En heroisk død er nødt til å bli vakker, og når den ikke kan beskrives som vakker, er den ikke heroisk lenger. Det eneste den episke helten frykter er å miste sitt menneskelige utseende og å møte dehumanisering, som Priamos beskriver saken til Akillevs; det er frykten å møte en vanærende slutt. Å bli ugjenkjennelig er det verste – miste sin menneskelige form er en tragedie for en helt, like mye som det er en tragedie å lemleste (slik som Akillevs gjør).

For Vernant er heltens liv etter døden (både i de dødes rike og spesielt i minnene til folket) veldig viktig – det er den som er målet for helten, han er ute etter en vakker død og evig minne. Hvis helten fratras livet, er det ikke så ille, siden han er klar over skjebnen sin og også er klar over at gudenes favorisering er ødeleggende for mennesket – gudenes favoritt er dømt til å dø tidlig. Her ligger det ikke en så stor tragedie, mener Vernant. Tragedien til Hektor ligger i behandlingen han får etter døden. Han lever et ærefult liv og forventer å dø en ærefull død, en død som skiller han fra de fleste andre, en død i ung alder, som er høydepunkt i hans ”heltekarriere”. Hvis ikke den ærefulle døden kan oppnås, er det en tragedie. Akillevs prøver å unngå en slik tragedie, da han nekter Thetis å bli værende hjemme – han vil heller dø

---

¹³¹ Iliaden, oversatt av P. Østbye, Oslo, 2002, sang 22, 71-7, s. 328

¹³² Vernant, A “Beautiful Death”, s. 328

¹³³ Vernant, A “Beautiful Death”, s. 328

tidlig i kampen enn å dø som en gammel mann¹³⁴. Dør helten ung, i kampen, der han kan vise alt han er kapabel til, der han kan utføre heroiske handlinger, der han virkelig kan vise alle sine muligheter – da har han oppnådd sitt mål i livet, slik Vernant forklarer det. Å dø en vanærende død eller få vanærende behandling etter døden – det er nettopp det helten prøver å unngå.

Både seier og en vakker død beskrives som heltens mål – det er de to mulighetene som helten kunne se for seg¹³⁵. En ting til som Vernant beskriver som viktig for en helt var å imponere fienden med vakker utseende, sterk kropp, ærefulle handlinger og mot. Utseende her var også viktig – heltens gudelignende ytre var oppmuntrende for hans landsmenn og skremmende for heltens fiender. En død helt spilte også en viktig psykologisk rolle for sitt folk, og derfor var det også nødvendig å vanære ham og ødelegge kroppen hans for å viske bort hans bilde som et gudelignende vesen.

En ”vakker død” beskrives av Vernant som et heroisk ideal som eksisterte i det antikke Hellas og Sparta¹³⁶ og som Homer mest sannsynlig var klar over, og selv om samfunnet av Homer ikke lenger levde etter disse standardene, var poesien hans rettet mot opplæring etter eldre mønstre og verdier. Vernant refererer til og med til Redfields bok *Nature and Culture in the Iliad* angående de verdier den episke poesien var ment på å videreføre til neste generasjon¹³⁷. Akillevs handlinger vanærer Hektors kropp og prøver å utslette minnene om ham, men samtidig gjør de Akillevs til en marginal figur¹³⁸. Her beskriver Vernant heltens æresfølelse nesten på samme måte som Redfield, som forvirrende i den betydning at de går så langt i sin hevnslyst og forsøk på å oppbevare sin ære at de utfører handlingene som kan beskrives som vanærende og støter helten ut fra samfunnet¹³⁹. Slik gjør Akillevs en handling som vanærer ham til slutt, og Vernant mener at eneste logiske løsningen for ham til slutt er å løse ut Hektors kropp til Priamos.

5.3 Verden i J.-P. Vernants tid – etter den Kalde Krigen

Siden Vernant ga ut analysen sin om vakker død i Iliaden i 1991, var den mest sannsynlig skrevet på 1980-tallet. Det som kjennetegnet den perioden var avslutningen av den

---

¹³⁴ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s.312

¹³⁵ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 312

¹³⁶ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 321

¹³⁷ J.M Redfield *Nature and Culture in the Iliad*, Chicago, 1975

¹³⁸ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 312

¹³⁹ Vernant, A *“Beautiful Death”*, s. 314, 332

kalde krigen, Berlin-murens fall og krigen i Afghanistan og flere konflikter i Midt-Østen, Afrika, og konflikter i Sør-Amerika. Mange av de konfliktene førte til forandringer av grenser, og i flere søramerikanske stater, som Argentina, Chile, Brasil og Uruguay, førte konfliktene til overgang fra militær diktatur til demokrati¹⁴⁰. Flere katastrofer, både naturkatastrofer, som orkanen El Niño og menneskeskapte katastrofer, bl.a. Tsjernobyl-katastrofen,¹⁴¹ eller Bhopal- katastrofen som skjedde i India i 1984 og krevde mange menneskeliv, skjedde på den tiden¹⁴². De tragediene påvirket mange menneskers liv – både etter Bhopal-katastrofen, der mange tusen mennesker var påvirket av giftige kjemikalier, eller i Tsjernobyl, der radioaktive utslipp forgiftet området, men også hadde påvirkning på hele Europa¹⁴³. Flere attentater skjedde også i denne perioden, både mot figurer som representerte kultur, som John Lennon, som var drept i 1980, svenske statsministeren Olof Palme, attentat mot Margareth Thatcher og paven Johannes Paul den andre. En av de viktigste politiske hendelser var svekkelsen av Sovjetunionen¹⁴⁴.

Utviklingen og fortsettelsen av kampen for menneskerettigheter var i full gang – akkurat i denne perioden ble bevissthet om faren ved atomkraft, menneskehelseterkerere. ”Gay-right movement” påvirket synet på menneskerettigheter og ikke minst rettigheter for homofile i den vestlige verden. I de siste årene, spesielt på 80- og 90-tallet var forholdet til de avdøde betydelig forandret, og ønsket om å oppbevare de avdøde slik de var da de levde ble også større. I de siste årtier ble betydningen av en verdig begravelse mye større enn de var før. Grupper som D-Mort¹⁴⁵ (dannet i USA) var dannet for å gi de døde i katastrofer verdige begravelser, navngi de avdøde og lete etter levninger til menneskene, som døde i de forskjellige katastrofene, slike som fly-ulykker, store skipsforlis og så videre. Til og med store massegraver ble utforsket for å gi de begravede navn og mulighet til en bedre og mer verdig begravelse. Til og med lik som ble brukt til medisinsk og kriminologisk forskning ble behandlet mer verdig.¹⁴⁶

Analysen til Vernant ble sett på som et viktig arbeid etter at den kom ut og den svarte til de moralske og sosiale normene som var utviklet, og antagelig påvirket den andres analyser av Iliaden, som for eksempel den til Redfield. Lettelsen over at den kalde krigen var over og

---

¹⁴⁰ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 1023

¹⁴¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/1980s>

¹⁴² http://en.wikipedia.org/wiki/Bhopal_disaster

¹⁴³ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 1025

¹⁴⁴ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s.1010 - 1027

¹⁴⁵ <http://www.dmort.org/DNPages/DMORTHISTORY.htm>

¹⁴⁶ Katherine Ramsland, *Cemetery Stories*, New York, 2001

den langvarige striden tok sin slutt, og verden kunne slappe av og se mer humant på mennesket. Den menneskelige tragedien til de som falt i den andre verdenskrig, akkurat som tragedien til Hektor, lå både i deres død og i behandlingen de fikk etter sin død. I tillegg viste historien at det var flere ødeleggende ting verken vanlige mennesker eller deres ledere kunne gjøre noe med. Det var nettopp forskjellige tragedier, som var menneskeskapt eller var resultater av menneskets handlinger. De katastrofene krevde mange liv, spesielt liv til dem, som prøvde å redde situasjonen, de som fikk heltestatus i ettertiden, slik som redningsmenn som forsøkte å forbedre situasjonen ved Tsjernobyl-ulykken.

Samtidig har Vernants egen rolle som han spilte i den andre verdenskrig, der han deltok aktivt, stor betydning for denne analysen. Det setter parallellene mellom den krigen og Iliaden og Hektor, som frivillig går til krigen for å beskytte det de har kjær, uansett konsekvensene, fordi de har sterk tro i at det de gjør er riktig og tjener større og viktige formål. De er fullstendig klare over at de kan dø, og døden er noe de godtar. Det samme gjelder Hektor i Vernants analyse – han er ikke redd for å dø og det eneste han bryr seg om er måten han dør på og om folket sitt, om de får mulighet til å gravlegge ham og ha mulighet til å huske ham slik som han var mens han levde. For mange som gikk i krigen, da den andre verdenskrig brøt ut, var familien den største bekymringen, og familiene ønsket, selvsagt, at krigens helter fikk en verdig begravelse. Her ligger den store parallellen mellom verden av Iliaden og den verden Vernant var kjent med. Måten Vernant analyserer Hektors handlinger og synet på ham, gjenspeilet antagelig seg i Vernants egen syn på tragedien av krigsheltene som forble navnløse og ukjente. Ingen visste navnene deres eller husket hvordan de mennene så ut. Det var tragedien til mange, som døde for landet sitt, ofret livene sine for menneskeheten i krigen mot nazistene.

Sterkere humane verdier trådte også fram i Vernants analyse. Menneskene, selv om de innså skjebnene sine, ville uansett beskytte det de mente var riktig å beskytte; det var deres personlige valg, det var deres syn på ære og det var deres forsøk om å vinne ære, gjenkjennelse og ha en plass i historien. I Vernants analyse er ikke heltene lenger leketøy i gudenes hender, forfatterens påfunn, metaforiske figurer eller midler på videreføring av språklige særegenheter. De ble menneskelige, de fikk sin frie vilje, og gudene hadde ikke lenger så stor makt over dem, de beskytter dem, prøver å hjelpe dem, men ikke noe mer. Det eneste som heltene kunne anse som en tragedie, så lenge de levde etter sine egne æresprinsipper var å miste æren, bli vanæret etter døden, bli glemt, ikke få den gjenkjennelsen

som de strebet etter med sine handlinger og sine liv. Ikke å bli gjenkjent etter døden, ikke etterlate minner, det var skjebnen verre enn døden.

Alt dette viste at hvert menneske ble ansett som mer verdifullt¹⁴⁷. Ikke bare fysiske og materielle behov ble tatt i betraktning, men også de psykologiske og intellektuelle behov til hver enkel ble viktigere. Slik ble dette bildet dannet – et menneske som var både fysisk og psykologisk, et mentalt vesen, som hadde behov og rett på fysisk eksistens, men også på mulighet til å bli eviggjort etter døden i folkets minner, på grunn av sine bidrag for menneskehetens velvære og utvikling¹⁴⁸.

5.4 Sammendrag og konklusjon

Vernants syn på Hektor er mer humant, men viser oss også nye aspekter av menneskelig natur, slik den kan sees i Iliaden. Han viser også nye måter å se Iliaden på; bl.a. settes spørsmålet om ære og heltens død i sentrum. Heltene beskrives mer humane – som for eksempel Akillevs. Han blir rett og slett rørt av Priamos modige handling og hans forklaring om hva som ansees som en ærefull død for en helt¹⁴⁹. Vernant er også veldig opptatt av forholdet menneskene har til den avdøde – ikke bare den hevnsfulle fienden som gjerne vil utrydde alle minner om helten, men også heltens medborgere og hans familie. Vernant er veldig opptatt av hvordan den døde blir behandlet og viser til antikkens forståelse for visualisering som en viktig del av minnene, og muligheten til identifisering av hvert menneske.

Hektor som en tragisk helt ble nå sett på som en folkehelt, villig å dø for folket sitt, villig til å gjøre det han må, koste hva det koste vil, men med ønske om å bli husket etterpå. Videre er det viktig for ham ikke å bli behandlet vanærende etter døden – for å få mulighet til å ha minnene om seg bevart og ha mulighet til å leve videre i folkeminnene. Vernant hevdet at visualisering var et viktig grunnlag for heltens skjebne etter hans død. Han ble aldri borte, hvis han greide å bevare minnene om seg selv. De siste minnene, minnene om hvordan den avdøde så ut da han var begravd, var de viktigste – det var den siste blick på heltens vakre ytre, det siste inntrykk han kunne gjøre på dem, som brydde seg om han. Hans ungdommelige ytre var en del av heltebildet hans, et guddommelig ytre til en gudelignende forsvarer av folket sitt, det ideelle mennesket, som døde en ærefull død. Hans sår var på en måte prydende

---

¹⁴⁷ <http://en.wikipedia.org/wiki/1980s>

¹⁴⁸ Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, s. 1021 - 1022

¹⁴⁹ Vernant, *A "Beautiful Death"*, s. 328-329

for en ung vakker kriger i det han var begravd, men han måtte få en skikkelig begravelse¹⁵⁰. Mennesket kastet i støvet med en gang, vakre trekk dekket med støv og smuss, oppspist av urene dyr som hunder, rovfugler osv. var ikke lenger den samme vakre helten; den kroppen kunne ikke lenger assosieres med personen den var en gang. Det antikke og klassiske synet på nødvendigheten av den siste visualisering av en helt blandet seg sammen med en mer moderne verdsettelse av de avdøde. Dette synet kan forklare Vernants syn på Hektors tragedie.

Hektor i Vernants analyse kunne sammenlignes med de mange navnløse heltene av den andre verdenskrig og av alle de andre krigene som rammet verden i det 20. århundre. Deres tragedie var primært ikke deres død, siden døden (spesielt for Hektor, slik Vernant beskriver det) er på en måte høydepunktet av hans misjon som helt, det er hans oppgave – å kunne dø for det han mener er verdt å beskytte med sitt liv. Det samme gjaldt også heltene fra den andre verdenskrig. Å dø for noe de trodde på var en ære.

Det er slike ting, som gjorde en slik analyse mulig og viste til både nyere syn på Iliaden, og Vernants bok er etter hvert blitt en av de ledende skriftene, og Vernant fremstår nå som en av de viktigste ekspertene innenfor utforskningen av klassiske verk og den antikke verden. Denne analysen ble kanskje også mulig å gjøre på basis av alle de overnevnte hendelsene, som både Vernant selv var del av og ikke minst som verden gikk gjennom i den perioden da analysen ble skrevet.

Vernants analyse er annerledes enn Friedrichs, som baserer seg mest på typer avsnår; Friedrich legger ikke så mye vekt på lemlestelse etter døden, selv om han nevner den, men mest fra morderens synspunkt, som et tegn på hevn og en barbarisk handling¹⁵¹. Redfield i sin tur legger vekt på tragedien til Hektor på en helt annen måte – mens Vernant mener at helten er klar over sin skjebne og godtar den; helten forventer bare å få en verdig død og bevare æren sin og minnene om seg selv. Tragedien til en helt, spesielt Hektor, ligger i delvis fratatt mulighet til en verdig begravelse og uverdigg behandling etter døden. Redfield derimot mener at tragedien ligger i skjebnen til helten, mens resten av begivenhetene kun er en følge av skjebnen hans og en følge av hans handlinger.

Vernant tok analysen av humaniseringen i Iliaden videre. Hans syn på tragedien av den trojanske krigen var mest sannsynlig påvirket av hans egen deltagelse i den andre

---

¹⁵⁰ Vernant, *A "Beautiful Death"*, s. 333

¹⁵¹ Friedrich, *Wounding and Death*

verdenskrig. Synet på den avdøde helten, og muligheten til å ta med levningene hjem til familiene, var viktig, og manges tragedie var at ikke en slik mulighet fantes. Muligheten for å se den avdøde helten, krigeren som ofret livet sitt for sitt folk og sitt land en siste gang før gravleggingen, vise respekt for kroppen hans og gi ham en verdig begravelse, var en mulighet, som et stort antall familier ikke fikk muligheten til. Det er det aspektet av krigen som Vernant måtte skjønne godt og han kunne se menneskenes tragedie som var tilknyttet til døden av deres nære, som kunne betegnes som krigens helter. Synet på de avdøde heltene var lenge påvirket av konfliktene som var nærliggende for hver enkel forfatter og analytiker.

Vernants analyse virker samlende, siden forfatteren bruker kulturelle referanser både fra Homers tid og sin egen tid. Vi kan se paralleller mellom den klassiske verden og den moderne verden i hans analyse. Vernant var interessert i moralske verdier i Iliaden og vi kan se parallellene til hans egne opplevelser fra den andre verdenskrig. Det er også mulig at han kunne se paralleller mellom Iliaden og utviklingene i den moderne verden, spesielt utviklingen innenfor det humane synet på mennesket. Samtidig fortsetter Vernant tradisjonen av å se Hektor på en human måte og se på hans tragedie ved å analysere tradisjonene fra Homers tid.

6. Konklusjon

Målet med denne oppgaven har vært å vise hvordan synet på Hektor som en tragisk helt i Iliaden kan ha blitt påvirket av tiden når verket er blitt analysert og hvilken rolle forskernes egne erfaringer og opplevelser kan ha spilt for analysen. Oppgaven har dreiet seg rundt fire

utvalgte forskere, som alle har forsøkt å analysere betydningen av Hektor for Iliaden. De fire forskerne er Richard Jebb, Wolf-Hartmut Friedrich, James Redfield og Jean-Pierre Vernant som har forskjellige syn på rollen til Hektor og hans betydning for Iliaden. Med denne oppgaven er det gjort et forsøk på å vise hvordan forandringen i synet på Hektor og Iliaden kan være betinget av forandringene i verden.

6.1 De fire forskerne og synet på Hektor og hans død

Richard Jebb og hans analyse var det første som ble omhandlet i oppgaven. Jebbs syn på Hektor er annerledes i forhold til tidligere analyser. Jebb legger mye vekt på betydningen av Hektors familie for å forstå hans tragedie og rollen familien spilte i verden til Homer. Jebb legger vekt på betydningen av familien for en helt og hans plikter overfor denne familien. I tillegg legger Jebb mye vekt på kvinnenes rolle i heltens liv og deres betydning for å forstå hans tragedie. Heltens tragedie er desto større fordi han som følge av sin død ikke greier å beskytte familien sin; med det forsvinner alt håp for både sønnen og hustruen hans. Hektors skjebne og tragedie er bundet til familien hans.

Wolf-Hartmut Friedrich legger mer vekt på andre problemer som beskrives i Iliaden. De problemene består i heltens deltagelse i krigen. Friedrich legger mye vekt på analysen av krigens brutalitet og den rollen som heltene spiller i denne krigen. Friedrichs fremgangsmåte var revolusjonerende, og han var den som begynte å legge vekt ved betydningen av sårene som heltene fikk i krigen. Hektors rolle i denne analysen er rollen til en sterk menneskekriger, som møter sin undergang da han møter en helt, som er overlegen i styrke. Hektors tragedie ligger i hans møte med en motstander som er mye sterkere enn han selv. I tillegg legger Friedrich mye vekt på å forklare likheter mellom krigere og situasjoner som forutsier Hektors skjebne. Hektors tragedie, ifølge Friedrichs analyse, ligger i hans deltagelse i krigen og hans konfrontasjon med Akillevs. For Friedrich er krigen i seg selv en tragedie for alle involverte.

James Redfield legger i sin analyse vekt på heltens eget liv og hans ærlighet, som blir et hinder for ham i en forandret verden, som ikke lenger går sammen med heltens egen måte å leve på. Redfield legger stor vekt ved analysen av heltens og gudenes handlinger, og heltens tragiske skjebne skyldes at han blir brukt av andre, for deres egne formål. Helten, spesielt Hektor, blir brukt av andre, men hans styrke er ikke nok for å motstå Akillevs og hans vrede. Hektor er i Redfields analyse en stille figur, som er bare et middel for andre – både for hans familie, hans folk og gudene.

Jean-Pierre Vernant har et annet syn på Iliaden og betydningen til Hektor. Vernant ser på Hektor som en helt som er dømt til å dø, og som er klar over dette. Tragedien til en helt begynner etter hans død. Vernant legger mye vekt på betydningen av en verdig begravelse og oppbevaringen av kroppen til en helt. For å bevare heltens status etter hans død er det viktig at han blir behandlet med verdighet etter døden. Vernant legger med andre ord mye vekt på bildet som dannes av helten etter hans død og viser til betydningen av heltens kropp, kroppens helhet og behandlingen av kroppen etter døden. Den trojanske krigen legges det i Vernants analyse lite vekt på, og det viktigste for ham er nettopp tradisjonene rundt døden og begravelsen i Homers verden og i verden til Iliaden.

6.2 Utvikling av det moderne samfunn og lesningen av Iliaden

Synet på helten i Iliaden og spesielt på Hektor forandret seg i de siste hundre årene og med denne oppgaven er det gjort et forsøk på å vise hvordan hendelsene i verden og i forskernes liv kan ha påvirket analysen av Iliaden.

Richard Jebbs syn på Hektor og hans tragedie forverres av familien hans og lar oss sette paralleller med tiden Jebb levde i – både når det gjelder synet på familie og kvinnes rolle i samfunnet. Jebb legger mye vekt på kvinnes tragedie, og det kan sammenlignes med utviklingen av kvinnerettigheter og forandringen av kvinnes rolle i samfunnet i hans tid. Andromakhes tragedie og tragedien til hennes sønn diskuteres av Jebb, og det er det som han legger mest vekt på når han beskriver tragedien til Hektor. Barns rettigheter i Jebbs tid ble tatt mer vare på, og spørsmål rundt barnearbeid og kår som barna levde i ble satt i sentrum av flere samfunnsdebatter. Jebbs familie var også interessert i forsvaret av barns rettigheter, og Jebb var nødt til å være klar over utviklingen som var gjort når det gjaldt forandringen i synet på barn og kvinner i sen viktoriansk periode. Disse forandringene kan gi oss en mulighet til å se visse paralleller mellom Jebbs analyse av rollen til Hektors familie og situasjonen i verden i Jebbs tid. Jebbs analyse kunne være betinget av nettopp de forandringene.

Verden i Friedrichs tid var sterkt påvirket av den andre verdenskrig, og Friedrichs egen deltagelse i krigen påvirket livet hans. Med analysen sin forsøkte Friedrich å vise at krigen og heltens deltagelse i krigen var en tragedie i seg selv. Krigen i Friedrichs analyse blir fremstilt som en endeløs rekke av brutale handlinger. Helten blir involvert i de handlingene og det skjer mange ting som forutsier hans død og viser dødens uungåelighet. Friedrichs analyse lar oss se paralleller mellom den andre verdenskrig og krigen i Troja, der mange helter møter

skjebnen sin. Paralleller kan sees mellom Hektors tragiske skjebne og den til mange soldater i krigen som Friedrich selv deltok i. Også utviklingen av flere vitenskaper på 1950-tallet kan gi oss muligheten til å se paralleller mellom Friedrichs forsøk på å forklare Hektors død og betydningen av sårene som han beskriver i analysen sin, og bl.a. utviklingen innenfor psykologi, anatomi og legevitenskapen kan tenkes å ha hatt påvirkning på denne analysen. Selv om denne utviklingen kanskje har påvirket Friedrich og hans analyse, ser det ut som den andre verdenskrig hadde mest påvirkning på Friedrich; i hvert fall kan vi gjøre en slik antagelse.

James Redfield var en antropolog og hans antropologiske studie av Iliaden la spesielt mye vekt på rollen til Hektor og hans tragedie. Hektor beskrives av Redfield som en tragisk helt som blir brukt av andre. Påvirkning av krigen i Vietnam og synet på mennesker ble annerledes i Redfields tid, og hans rolle som foreleser ved universitetet i Chicago satte han i sentrum av protester blant studenter mot denne krigen. Det gir oss en mulighet å se på Hektors tragedie, slik den var beskrevet hos Redfield, annerledes i lyset av de hendelsene. Det ser ut som om Redfield sammenlignet tragedien til Hektor med tragedien til de unge menneskene som ble sendt i krigen i hans tid. Hektor er i Redfields analyse et ærlig menneske, og de unge menneskene blir brukt for å beskytte interessene til andre, noe de mener er ærefull plikt overfor deres land og samfunn. Protestene mot krigen i Redfields tid hadde vekket mange spørsmål rundt betydningen av krig generelt og rundt spørsmålet om betydning av en konfrontasjon mellom store interessegrupper. Slike interessegrupper i Iliaden var den greske hæren og den trojanske hæren. Redfield beskriver hvordan helten havner i en slik konfrontasjon.

Til slutt kommer vi til analysen til Vernant. Han legger mye vekt på betydningen av en verdig begravelse og minnene som en helt etterlater etter sin død. Det kan få oss til å trekke paralleller mellom hendelser som skjedde både med Vernant selv og i verden i den perioden da analysen ble skrevet. Vernants analyse ser ut til å være påvirket av et syn på de avdøde som er blitt dannet i senere tid. Parallellen mellom rollen til Hektors kropp i Vernants analyse ligner på synet på kroppen og betydningen av en verdig begravelse som ble utviklet i siste årene. Vi kan anta at Vernant også var påvirket av den andre verdenskrig, på samme måte som Friedrich, men hans analyse var annerledes og hans syn stemmer ikke med Friedrichs, selv om begge to var interessert i måten som helten blir behandlet på etter døden, men for Friedrich spilte det mindre rolle, mens Vernant la mest vekt på nettopp betydningen av begravelsen.

Forandringer i samfunnet ser ut til å påvirke forskere, selv om det er umulig å si det med sikkerhet nøyaktig hvordan dette skjer. Men vi kan trekke paralleller mellom hendelsene som skjedde i verden med måten analysen av Iliaden og forståelsen for rollen til Hektor forandret seg. Vi har allerede sett på mulige paralleller mellom analyseforandringene og hendelsene i verden. En slik påvirkning kan ikke bli fastlått, men vi kan anta at det er mulig å finne en viss sammenheng. Synet på Iliaden og Hektors tragedie kan, i følge dette arbeidet, tenkes å ha blitt forandret på grunn av slike ytre faktorer.

6.3 Avslutning

I løpet av dette arbeidet har jeg trukket noen paralleller mellom fire forskjellige analyser av Iliaden og hendelser i verden i tiden til analysene. Vi kan se at paralleller kan trekkes mellom hendelser i verden og synet på Hektor, men vi må være forsiktige med å fastslå denne påvirkningen som noe sikkert. Uansett er det interessant å se på mulige påvirkninger på synet på Iliaden.

Analysemetoder slik som de jeg har brukt for dette arbeidet ville kunne brukes for å se påvirkningen av historiske hendelser også på andre litterære verk og skrifter. Slik kan vi også se en utvikling som sier oss noe om en moderne historisk periode.

7. Bibliografi

Bøker og artikler

Aries, Philippe, *The Hour of our Death*, New York, 2008

- Cairns, Douglas L., *Oxford Readings in Homer's Iliad*, New York, 2008
- Coleman, J.A., *The Dictionary of Mythology*, London, 2008
- Friedrich, Wolf-Hartmut, *Wounding and Death in the Iliad*, London, 2003 (opprinnelig utgitt i 1956)
- Griffin, Jasper, *Homer on Life and Death*, New York, 1980
- Iliaden, oversatt av P.Østbye, Oslo, 2002
- Jebb, Richard Claverhouse, *Homer: an Introduction to the Iliad and the Odyssey*, Glasgow, 1894
- McCrary, Gregg O., *The Unknown Darkness*, New York, 2003
- Menander, *The Plays and Fragments*, New York, 2001
- Misa, Thomas J., *Leonardo to the Internet: Technology and Culture from the Renaissance to the Present*, Baltimore, 2004
- Palmer, Colton, Kramer, *A History of the Modern World*, 10th edition, New York, 2007
- Parry, Adam, - "Homeric Formulae and Homeric Metre", "Studies in the Epic Technique of Oral Verse-Making", "The Traditional Metaphor in Homer", "On Typical Scenes in Homer", fra *The Making of Homeric Verse. The collected papers of Milman Parry*, Oxford, 2003, s. 191-240, 266-325, 365-376, 404-408
- Ramsland, Katherine, *Cemetery stories*, New York, 2001
- Redfield, James M., *Nature and Culture in the Iliad*, Chicago, 1994
- Skoie, Mathilde, *Reading Sulpicia*, New York, 2002
- Stieglser, Bernard, *Technics and Time, 1: The Fault of Epimetheus*, Stanford, 1998
- Vernant, Jean-Pierre, "A "Beautiful Death" and the Disfigured Corpse in Homeric Epic", fra *Mortals and Immortals, Collected Essays*, Oxford, 1991, s.50-75

Web sider

<http://en.wikipedia.org/wiki/1950s> - sist brukt 26.03.2012

http://en.wikipedia.org/wiki/1970s#Social_science – sist brukt 25.03.2012

<http://en.wikipedia.org/wiki/1980s> - sist brukt 20.03.2012

<http://en.wikipedia.org/wiki/Anthropology> - sist brukt 24.03.2012

http://en.wikipedia.org/wiki/Bhopal_disaster - sist brukt 21.03.2012

<http://www.dmort.org/DNPages/DMORTHHistory.htm> - sist brukt 23.03.2012

http://en.wikipedia.org/wiki/Gregor_Wilhelm_Nitzsch - sist brukt 25.04.2012

<http://en.wikipedia.org/wiki/Hippie> - sist brukt 25.03.2012

http://en.wikipedia.org/wiki/James_M._Redfield - sist brukt 24.03.2012

http://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Pierre_Vernant - sist brukt 20.03.2012

<http://www.lyceevernant.fr/> – sist brukt 23.03.2012

http://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Claverhouse_Jebb - sist brukt 22.03.2012

http://no.wikipedia.org/wiki/Order_of_Merit - sist brukt 22.03.2012

http://no.wikipedia.org/wiki/San_Francisco-traktaten - sist brukt 08.02.2012

http://de.wikipedia.org/wiki/Wolf-Hartmut_Friedrich - sist brukt 26.03.2012